119

– บทที่ ๕ –

"**สติปัฏฐาน**" ในขั้นต่อไปของเรา ก็จะดำเนินไปตาม "**จรณะ**" **ข้อที่ 2** คือ "**สำรวมอินทรีย์**"

และก็เช่นเดียวกัน เราก็จะต้องรู้จัก "**อินทรีย์**" ทั้งหลาย พร้อมทั้งรู้จักคำว่า "**สำรวม**" ให้ดี จนไปประพฤติปฏิบัติได้จริง ๆ อีกนั่นเอง

คำว่า "**อินทรีย์**" นั้น หมายถึง **อำนาจ หรือ ความเป็นใหญ่** ในร่างกายของเรานั้น ผู้เป็นใหญ่ครอบครองกายทั้งหมด คือ ใจ ดังนั้น คำว่า **อินทรีย์** ก็หมายความไปถึง "**ใจ**" **เป็นที่หนึ่ง** เป็นอินทรีย์แท้ ๆ ของตน ถ้าผู้ใดสามารถสำรวมใจได้ สามารถควบคุม "ใจ" ได้อย่างเก่งจริง ๆ ก็เป็นอันได้ชื่อว่า ผู้มี "อินทรีย์กล้า" อยู่เหนือสิ่งใด ๆ มีความเป็นใหญ่ยิ่งกว่าอำนาจข้างนอกตน หรือ มีความเป็นใหญ่ยิ่งกว่าอำนาจโลกีย์ใด ๆ ผู้นั้นแหละ คือ ผู้ชนะโลกีย์ ผู้ชนะโลก ผู้อยู่เหนือโลก ได้ชื่อว่า **ผู้ยังให้เป็นไปได้ในอำนาจ(วสวัตตี)** ผู้มีอำนาจกล้าทาง ใจ ทางอินทรีย์ พละ นั่นเอง ดังนั้น **ใจ**ที่ดึงไปทางชั่วได้เก่งเยี่ยม จึงเรียก "**วสวัตตีมาร**" **ใจ**ที่ดึงไปทางดีได้เก่งเยี่ยม ก็เรียก "**วสวัตตีเทพ**"

ทีนี้สำหรับผู้ที่ อินทรีย์ หรือ ใจ ยังไม่แกร่งกล้า ยังไม่เก่งเยี่ยมบริบูรณ์ ก็จำเป็นจะต้องฝึก จะต้องหัดกัน *การฝึกหัด หรือ เรียนรู้ ในโลกนี้ ก็ต้องให้มันสัมฤทธิ์ผลเป็น 2 สภาพให้ได้เสมอ ๆ คือ ทั้งรู้ และ ทั้งทำอย่างนั้นได้จริง ๆ*

เพียงแต่ฟังไป เดี๋ยวนี้ ไม่ช้านัก เราก็จะ "รู้" ได้ ถ้าเราพยายามฟังดี ๆ เพ่งพิจารณาตามแยกแยะคำอธิบายให้ได้ละเอียดๆ จริงๆ เห็นเหตุ เข้าใจผลได้ถ้วนทั่ว ก็เรียกว่า "รู้" แต่จะถึงขั้นบรรลุ หรือ สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องนำไป "ทำ" จริง ๆ ให้เกิดกับตนจนถึงที่สุด ตามที่ได้เข้าใจแล้วนั้น ให้ได้ จึงจะบริบูรณ์

120

ความรู้สึก "ทุกข์" จริงๆ หรือ สิ่งที่เราไปหลงยึดเอาอะไรมาพอกเพิ่มใส่จิตใจของเรามาก ๆ แล้วก็อยากได้ อยากสมใจ อยากจะบรรลุ อยากจะสัมฤทธิ์ผลในสิ่งที่ไป "หลงยึด" มานั้น ก็เรียกว่า "ทุกข์" ทั้งนั้น ถ้าเราไม่ได้สมใจ ถ้าเราไม่ได้สัมฤทธิ์ผล

แต่ถ้าได้สมใจ ได้สัมฤทธิ์ผลเมื่อใด ก็มีภาษาโลกเรียกอารมณ์หรือ ความรู้สึกนั้นว่า "สุข"

เจ้าตัวนี้แหละ คือ สิ่งที่โลก "หลง" สิ่งที่คนทั้งหลาย "ติดยึด" เอานักหนา

ท่อนไม้ท่อนหนึ่งที่ถูกตัดออกมาโยนทิ้งกลิ้งโค่โร่อยู่ มันจะถูกแดดเผา ไฟเผา ฝนชะ คนเหยียบ มีดสับ อย่างไร มันก็เป็นไปตามสภาพของวัตถุต่อวัตถุกระทบกระแทก หรือ เสียดสีสัมผัสกัน ถ้าไฟเผา มันก็จะไหม้ ถ้าฝนชะมันก็จะเปียก ถ้ามีดสับถูกส่วนไหน มันก็จะมีริ้วมีรอย แหว่งเว้า แตกพัง ไปตามสภาพธรรมอันเป็นเหตุเป็นปัจจัยจริง ๆ นั้น

คนก็เช่นกัน ถ้าถูกแดดเผา ไฟไหม้ ฝนชะ มีดสับส่วนของร่างกาย มันก็จะแปรสภาพ หรือ รับสภาพนั้น ๆ ไปตามอำนาจแห่ง "การกระทบ" สัมผัส (ผัสสะ) ตามเหตุตามปัจจัยโดยจริงอย่างนั้นๆ ไม่มีอะไรแปลกประหลาดเลย

แต่ "กาย" ของคน มันมี "ใจ" ของเจ้าตัวเอง นั้น เข้าไปยึดถือ เข้าไปผูกพัน เข้าไปรับรู้ทุก ๆ ส่วนแห่ง "กาย" ของแต่ละคน ใจมันจะพยายามรักษาหวงแหน รับรู้ทุก ๆ จุดแห่งร่างกายให้ได้จริง ๆ ทีนี้ พอมีอะไรมาสัมผัสกระทบ (ผัสสะ) กับส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย คนก็จะ "เลือก" การกระทบสัมผัสใด ที่ตนยอมรับนับถือ *(ก็ล้วนรับมาตาม ๆ ที่เขาสมมุติกันอยู่ในโลก)* ว่า ดี, ชอบ ก็จะยึดเอา "ผัสสะ" (กระทบสัมผัส) นั้น รับเอาผลของ "ผัสสะ" นั้น ผูกพันกับ "ผัสสะ" นั้น ไม่ว่าวัตถุ หรือ ธาตุใด ๆ ในโลกมา "ผัสสะ" กับร่างกายของตน ก็จะรับรู้แล้วรับมาพิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างไป สิ่งใดทำให้เกิด "รสผัสสะ" (เวทนา) ถูกตรงกับที่

"ยึดถือ" อยากให้มี ให้เกิด ให้เป็นในตน ก็จะยินดี สิ่งใดทำให้เกิด "รสผัสสะ" ไม่ถูกตรงกับที่ตน "ยึดถือ" ไม่อยากให้มาเกิด มามี มาเป็นในตน ก็ไม่ยินดี อารมณ์ยินดี ก็เป็น "สุข" อารมณ์ไม่ยินดีก็เป็น "ทุกข์" จึงเรียก "**สุขเวทนา**" หรือ "**ทุกขเวทนา**"

แต่ถ้าสิ่งใดมันเกิด "รสผัสสะ" ที่ไม่เอนเอียงเป็นข้างสภาพ**ยินดี** และก็ไม่เอนเอียงไปข้างสภาพ**ไม่ยินดี** มันมีสภาพเป็นกลาง (มัชฌิมา) มีสภาพเฉยๆ จะสัมผัสอยู่ก็ได้ หรือ จะหยุดก็ได้ อย่างนี้เรียกว่า "**อุเบกขาเวทนา**" คือ **เฉยๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์** จึงเรียกในภาษาบาลีอีกคำหนึ่ง ว่า "**อทุกขมสุข**" อันหมายความว่า "ไม่สุข–ไม่ทุกข์" ตรงๆ นั่นเอง

อารมณ์อย่างนี้แหละเรียกว่า "**อารมณ์แห่งฐานฝึกนิพพาน**" แต่มีข้อแม้อยู่ว่า เราต้อง "รู้ตัว" ในอารมณ์เฉยๆว่างๆนี้ ของเรา เพราะเราได้พากเพียรพยายามฝึกหัดรู้จักมัน และทำมันให้เกิดกับตนด้วย มิใช่มันเกิดอารมณ์เฉยๆ เพราะเหตุ ชินชา ดื้อด้าน เคยชินเอง เป็น "โมหะ" ระวัง ! แยก "ความเฉย" ให้ดี ว่าอย่างไร **เป็น "โมหะ"** อย่างไร **เป็น "มรรค–ผล"**

พยายามเพ่งพินิจพิจารณาอารมณ์ **ไม่ทุกข์ไม่สุข** ดังกล่าวนี้ให้ออก แล้วตรวจดูในตนดูให้ได้ว่า เราทำอารมณ์อย่างนี้ ใส่จิตของตนได้ไหม ? แม้เราจะได้รับการกระทบสัมผัส (ผัสสะ) กับอะไรๆ ? เกิด "รับรู้" ปรากฏการณ์ของจิต อย่างใดๆ ? ก็ให้ "รู้ความจริงแท้" (ยถาภูตญาณ) ของสภาวธรรมอันนั้น อย่างนั้น เท่านั้น เฉยๆ รู้แล้วก็ให้ "ฝึกหัด" ทำจิตให้เฉยๆ จะเป็น "รสสุข" ก็ต้องหัดวาง หัดปล่อย หัดเฉยๆ ให้ได้เช่นเดียวกัน กับ "รสทุกข์" ซึ่งแน่ล่ะว่า ทุกคนก็จะต้องพยายามตัดปล่อย "รสทุกข์" ก่อนแน่ๆ ให้มีแต่ "รับรู้" สภาวะความเป็นจริงของเหตุปัจจัย และความเป็นเรื่องราว เป็นกิจการ เป็นกรรม เป็นความทรงอยู่ความเป็นไป นั้นๆ แท้ๆตรงๆ อยู่เท่านั้น จงแยกสภาวะของอารมณ์แห่ง "รส" **ยินดี หรือ ไม่ยินดี** ในจิต ให้ออก แล้วอย่าให้มี !!

122

เช่น เราถูกมีดบาดมือมีรอยแผลให้ "ธาตุ" ต่างๆ เข้าไปเป็นเหตุเป็นปัจจัยทำ "ผัสสะ" (กระทบผัสสะ)ถึงในเลือดเนื้อส่วนเป็นอวัยวะข้างในได้ มันมี "รสผัสสะ" ที่เรียกว่า แสบบ้าง ปวดบ้าง อะไรพวกนี้ เราก็จะต้องรู้ให้ได้ในความจริงอันนั้นว่า ก็มันมีเหตุ มีปัจจัยอย่างนั้นอยู่ มันก็ย่อม "เกิด" รสผัสสะให้รู้ (เวทนา)อย่างนั้นๆ ตามความเป็นจริง (ยถาภูตะ)นั้น ไม่เห็นมันจะประหลาดตรงไหน ? เรา อย่าไปสุข ไปทุกข์ หรือ ไปชอบ–ไม่ชอบ เพราะเนื่องจากเหตุนั้นปัจจัยนั้น นี่คือ การเพ่ง "รู้" **เวทนาในเวทนา** แล้ว**เลือกเอา "สุขเวทนา" หรือ "ทุกขเวทนา"** ที่มันจะเสริม มันจะเติมมาใน **"เวทนา" จริง** ที่มันย่อมเป็นย่อมมีเพราะเหตุเพราะปัจจัยเช่นนั้นๆ **ออกให้ได้** จึงจะเป็น **"อทุกขมสุขเวทนา" ที่แท้ของจิต** *(หรือ เป็น "อุเบกขาเวทนา" ซึ่งในขณะนี้ ไม่ใช่เฉยเด๋อเฉยไม่มีอะไร ไม่รู้อะไรเลย อย่างนั้นไม่)* ทำความเข้าใจดีๆ

หรือ เรามีใครมายืนเบียดเสียดอยู่ เช่น เราไปในที่คนแน่นๆ คับแคบ หรือ เบียดเสียดกันอยู่บนรถเมล์ เรารู้ว่า มันมีการกระทบสัมผัสด้วยสิ่งนั้น เพราะเหตุนั้นอยู่ เราก็พยายามรู้ความจริงให้ได้ เราก็จะไม่ทุกข์ร้อนอะไร เราก็จะมีอารมณ์เฉยๆ **"ไม่ยินดี" ก็ไม่มี** และ **"ยินดี" ก็ไม่มี** นั่นเรียกว่า เราเป็นผู้รู้เหตุ รู้ผล รู้ความเป็นจริงตามเหตุ ตามปัจจัยที่แท้จริง (ยถาภูตญาณทัสสนะ)

แม้เราจะถูกอีกคนหนึ่ง เขาโหนราวคร่อมศีรษะเราอยู่ พอรถเบรคที ศอกก็กระแทกหัวเราที เราก็จะเกิด "รสของผัสสะ" (เวทนา)ที่ ก็ให้รู้สภาพแห่งความเป็นจริงนั้นเท่านั้น ถ้าแก้ไขสถานการณ์ได้โดยไม่เสียหายอะไร เราก็แก้ไขสถานการณ์นั้น ถ้าแก้ไขไม่ได้ เราก็รู้ความจริงเสียเท่านั้น มันก็ "สันติ" อยู่ สงบอยู่ แต่ถ้าใครถือตนถือตัวว่า หัวเราสูง ศอกของคนอื่นนั้นต่ำ บ้าง หรือ เพราะเราเจ็บนิดหน่อยก็ไม่คิดจะทน บ้าง หรือ เพราะไปมัวลงโทษคนที่เขาไม่รู้จักหลบศอกของเขาหนีจากหัวของเราเสียบ้าง (ก็ถ้าคนๆนี้เขารู้จักเหตุผล หรือเรียกง่ายๆ เขา "ฉลาด" เขาก็จะไม่ปล่อยให้ศอกของเขากระแทกหัวเราเลย นั่นคือความจริง) การ "ยึดถือ" เหล่านั้น ก็จะก่อให้เกิด "ทุกข์" ขึ้นมาทันที **"ทุกข์" มันจะเกิดที่ใจเรา**นั่นเอง คือ ความไม่พอใจ ไม่ชอบใจจะเกิด ดังนี้ นี่แหละคือ **อารมณ์โลกีย์**

123

เรียกว่า **สังขารธรรมของ "โทสะมูล-จิต"**

แต่ถ้าผู้ใด "ทน" ได้ง่ายดาย ทนได้ไม่ยากเย็นเลยในสภาพเช่นนั้น ไม่ถือสา ไม่เกิดปัญหาอะไร เจ็บนิดเจ็บหน่อยก็เฉย ๆ ได้ ไม่เดือดร้อน และไม่ยึดถือเลย เป็นผู้รู้ความจริงของเหตุ เป็นผู้แจ้งความจริงของผลอยู่ *คนผู้นั้นแหละกำลังอยู่ในอารมณ์แห่งฐาน "นิพพาน" กำลังเป็นผู้สงบ สันติ* จงพยายาม "รู้จัก" อารมณ์แห่งฐานนิพพาน และพยายามทำ "ใจ" ของเรา หรืออินทรีย์ของเราให้มันเป็นไปอย่างสงบ สันติ และวางเฉยให้ได้จริง ๆ **โดยเราได้ทำ โดยเรารู้ชัดเสมอ ๆ ให้ได้** แต่ถ้าผู้ใดเฉย ๆ ได้ และเคยเฉยอย่างนี้เหมือนกัน ทว่า**ไม่เคยมี "สติ" รู้ตัว รู้ตน และรู้เท่ารู้ทันในอารมณ์เฉยอะไรของตนนี้เลย**ก็คือผู้ตกอยู่ในสภาพมี **สังขารธรรมของ "โมหะมูลจิต"** ผู้ฝึกจึงจำเป็นจะต้องรู้แจ้ง "ใจ" ของตนทุกสภาพตามความเป็นจริงให้ได้เสมอ ๆ เมื่อรู้แล้วก็เข้าใจในความเป็นจริงนั้นให้ได้ แล้วก็**วางเฉย** ต่อไปหรือ **วางกิเลสออกจากจิต–วางอารมณ์โลกีย์ออกจากจิต** ต่อไป

และหรือ คนผู้หนึ่งจะเบียดเสียดสัมผัสอยู่กับคนอีกผู้หนึ่ง และผู้เบียดเสียดกันอยู่นั้น คนหนึ่งเป็นชายหนุ่ม คนหนึ่งเป็นหญิงสาว ก็ตาม เราก็จะต้องรู้ความจริงให้ได้เช่นกันว่า มันเบียดเสียดกันอยู่ เพราะเหตุอย่างนั้น ปัจจัยอย่างนั้น มันต้องมายืนเบียดเสียดสีกันก็เสียดสีสัมผัสกันไป จะเสียดสีส่วนไหนส่วนใดก็ช่างเถอะ มันก็เป็นสภาพธรรมอันหนึ่งเหมือน ท่อนไม้สองท่อนที่เขาจับมาวางชิดกัน เมื่อมันถูกโยกถูกเคลื่อนก็เสียดสีกันไปมา มันก็ไม่เห็นมีอะไร แต่ถ้าคนผู้ยืนเบียดเสียดสีอยู่นั้น**มี "ใจ" ยึดถือ ไม่วางเฉยเป็นสภาพธรรมที่ย่อมเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย**ดังกล่าว เขาอาจจะไป**ยึดถือ**ว่าตนเป็นเพศหนึ่ง และกำลังสัมผัสแตะต้องเสียดสีกับคนอีกเพศหนึ่ง และ "ยึดถือ" เลยเถิดไปไกลกว่านั้นว่า ถ้าคนต่างเพศได้แตะต้องเสียดสีสัมผัสกันละก็เป็น "รส" เป็น "ชาติ" เขาผู้**ยึดถือ**อย่างนี้ก็จะเกิด "รสสัมผัส" (เวทนา) และจะรู้สึก "สุข" เอาด้วย อย่างนี้แหละ คือ **อารมณ์โลกีย์** อย่างนี้เรียกว่า **สังขารธรรมของ "โลภะ-มูลจิต" หรือ "ราคะมูลจิต"**

124

จงทำความเข้าใจแม้กับ "**สังขารธรรม**" ให้ดี ๆ อ่านทบทวนดูตัวอย่างของ **โทสะมูลจิต–โมหะมูลจิต–โลภะมูลจิต** นั้นดี ๆ อีกหลาย ๆ เที่ยว ก็ได้

และที่ยกตัวอย่างมาทั้งหมดนั่นแหละ คือ "**กามคุณ**" แม้ไม่ชอบใจในการสัมผัสก็เป็น "กามคุณ" เป็นรสทุกข์ที่เรียกว่า "ทุกขเวทนา" แม้จะชอบใจในการสัมผัสก็เป็น "กามคุณ" เป็นรสสุขที่เรียกว่า "สุขเวทนา" อันล้วนเป็นเรื่องของความมีโลก เรื่องของการยังไม่พ้น "โลก" เรื่องของจิตที่ยัง "เกิด" อยู่ทั้งสิ้น เป็นจิตเป็นใจอันไม่นิ่ง ไม่ว่าง ไม่สงบ ไม่เฉยทั้งนั้น แต่ถ้าผู้ใดไม่มี "สุขเวทนา" และไม่มีทั้ง "ทุกขเวทนา" มีแต่ "อุเบกขาเวทนา" อย่างรู้แจ้งด้วย อย่างเข้าใจในเหตุในปัจจัยชัดเจนจริงๆ โดยตนเป็นผู้รู้เท่ารู้ทันต่อเหตุต่อปัจจัยนั้นอย่างแท้ และทำใจให้เป็นกลางให้วางเฉยได้จริง ผู้นั้นแหละกำลังเป็นผู้ฝึก "ทำนิพพาน" ให้แก่ตน มันสนิทได้เท่าใดก็เป็น "นิพพาน" ที่มีค่าสูงใกล้ "สมุจเฉท" เข้าไปมากเท่านั้น ๆ ในเรื่องนั้น ๆ หรือในการ "ดับกิเลสตัณหา" มุมนั้น แง่นั้น

การ**สำรวม "อินทรีย์"** จึงคือต้องระวังตนกับ "ผัสสะ" หรือการกระทบสัมผัสทุกชนิด ที่จะเกิดขึ้นกับตน **ต้องมี "สติ" รู้ตัวกับ "ผัสสะ" อยู่เสมอ ๆ และสร้าง "อารมณ์แห่งฐานนิพพาน" ให้กับตน เป็นการก่อ "ปัฏฐาน" ให้ตนให้ได้เสมอ ๆ ด้วย** มันจึงจะเป็นเรื่องของการระวังที่ "ใจ"

จะเป็น "กระทบสัมผัส" ทางกาย ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้วนี้ก็ดี หรือจะกระทบสัมผัสใน "ทวาร" อื่น ๆ อีก เป็นต้นว่า ทาง "ตา" กระทบสัมผัสกับรูปร่างสีสันอันใดก็ดี **ก็จะต้องมี "ใจ" เป็นผู้รู้ทัน** เข้าใจสภาพความเป็นจริงอันแท้จริงให้ได้

เช่น เห็นข้าวของ ก็เห็นข้าวของ ให้ตรงกับความจริง อย่าไปหลงกับ**คำสมมุติ** ที่เขาหลอกกันไว้ว่า สวย ว่างาม อะไรกับเขาเป็นอันขาด จงมองแต่ในแง่

125

ของความจริง ที่มันเป็นสภาพธรรม หรือ หน้าที่จริงของข้าวของนั้น ๆ เท่านั้น อย่างเช่น เห็นเครื่องนุ่งห่มเป็นกางเกง เป็นเสื้อ เป็นกระโปรง อะไรต่าง ๆ ก็เห็นความเป็นเครื่องนุ่งห่มนั้น ที่มันจะทำ "หน้าที่" ของมัน เมื่อเรานำมันมาใช้ เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว แต่ถ้าผู้ใดยังมีแบบ มีรูปโฉม หรือ ยิ่งมีสีสันอันยึดถือสภาพปรุงแต่งไปตามโลกเกิน "ความจำเป็น" อันแท้จริงแล้ว ก็นั่นแหละคือ "กามคุณ" เป็นการหลงรูป หลงสี หลงแบบ หลงรสนิยมตามโลก อันเป็นเรื่องเพ้อเกินความจริงอันแท้จริง มันก็ย่อมจะพาให้ตน "ทุกข์" เพราะมันจะมี "รสสัมผัส" เกิดอยู่เสมอ ๆ ถ้าชอบก็สุข ถ้าไม่ชอบก็ทุกข์อยู่โดยจริง **จึงจะต้องสำรวมทวาร "ตา" ที่ไปสัมผัสไปกระทบกับสิ่งใดเข้าเสมอ ๆ แม้จะไปกระทบสัมผัสกับสิ่งภายนอกอะไรต่าง ๆ เราก็ต้องรู้เท่ารู้ทันเสมอ ๆ**

เช่น เห็นคนแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าชุดทันสมัย ที่เกินความจำเป็นของคนธรรมดา ๆ ก็ต้องรู้ทันให้ได้ว่า คนผู้นั้นแหละ คือ "**เหยื่อโลกีย์**" หรือ "**ผีในคนเป็น ๆ**" *(เพราะกำลัง "ถูกหลอก" ให้มากลายเป็นอย่างนี้ ๆ หรือ เขากำลัง "หลอก" ผู้อื่น และเขาก็กำลังสร้างสภาวะโน้มน้าว ให้โลกหลงต่อ ๆ ไปอีก หรือ ถูกหลอกแล้ว ก็หลอกต่อ นั่นเอง)* คือ คนโลกย์ ๆ ผู้เป็นทาสโลก เราจะต้องนำมาเป็น "ปัญญา" ต้องเป็นผู้เห็นได้ถึงสภาพ "ความหลง" ความยึดติดของคนผู้นั้น **โดยเฉพาะให้รีบกลับมาตรวจตัวของเรา นี่แหละสำคัญนัก** ต้องรู้ให้ได้ **สำรวมอินทรีย์ไว้เสมอ** อย่าไปพลอย "หลง" กับเขาเป็นอันขาด แต่ต้องมี "สติ" รู้ให้ทันว่า นั่นคือ "กาม" นั่นคือ ความเป็นไปตามเรื่องของโลกีย์ มันจะเกิดจะมีอยู่ก็เฉพาะกับผู้ยังหลงโลก ผู้ยังไม่ฉลาดแท้ ผู้ยังไม่รู้จริง เท่านั้น **เพราะเขายังติดยึดใน "ความสวยความงาม" ที่เป็นสมมุติอันหนึ่งในโลกอยู่**

ยิ่ง "ตา" ไปพบ "เพศตรงข้าม" ไปพบสภาพธรรมที่มันสังขาร หรือ ปรุงแต่งเป็นไปในโลกมาก ๆ ที่เขาปรุงกันเขาแต่งกัน เขาได้สมมุติกันกระทำต่อกันต่าง ๆ นานา เช่น ผู้หญิงผู้ชายแสดงบทบาทโลกีย์ ๆ ต่อกัน ก็จะต้องสำรวม "ตา" โดยให้ "ใจ" รู้ทันให้ได้ว่า ตาย่อมเห็นสภาพอย่างนั้นโดยความเป็นจริง เพราะภาพนั้นมันมาปรากฏที่ตาเรา เราก็ย่อมเห็น แต่ต้องมองด้วย "ใจ" เฉย ๆ

126

ใจว่าง ๆ ใจที่ไม่มี "รสกิเลส" ให้ได้จริง ๆ ตามกรรมวิธีของ การฝึก "ลดรูป–ลดนาม" ในจิต ดังได้อธิบายมาแล้ว จึงจะเรียกว่า **สำรวมอินทรีย์ด้วยทวารตา**

นี่แหละคือ วิธีฝึกหัดปฏิบัติธรรม โดยการทำ "สติปัฏฐาน" เพื่อละ "กามตัณหา" เพื่อสำรอก "กามตัณหา" โดยยึดเอา "นิพพาน" เป็นอารมณ์

ในทวารใด ๆ ก็เช่นกัน แม้จะเป็นทวาร "หู" ได้ยินเสียง ก็จะต้องมี "ใจ" รู้เท่าทันเสมอ ๆ ว่า เมื่อหูเราไม่หนวก เราอยู่ในสภาพที่จะได้ยิน ก็ย่อมจะได้ยินเสียงนั้น ๆ และก็จะต้องรู้ความจริงอันแท้จริงนั้น ๆ ให้ได้ว่า เสียงโลก ๆ นั้นเป็นอย่างไร ? เสียงที่เราจะรับมาคิดมาปรุงโดยเพียงเพื่อความจำเป็นที่แท้จริงนั้น แค่ใด ? เราจะไม่สร้าง "อารมณ์กาม" ด้วยเสียง จะไม่ "ยินดี" หรือไม่ "ไม่ยินดี" กับ เสียงที่ไม่ก่อประโยชน์แท้ ประโยชน์จริงกับตนและโลก เป็นอันขาด

โลกเขาจะระเบงเสียงเพลง ก็เป็นเรื่องของโลก เราไม่เกี่ยว โลกเขาจะฉอเลาะออเซาะกันด้วยความมุ่งหวังประโยชน์ใด ๆ อันเป็นลาภ ยศ สรรเสริญ หรือสุขแบบสัมผัสเสียดสีอย่างไร ก็เรื่องของเขา เราไม่ไปปรุงไปแต่งกับเขา เราเพียง "รู้" แล้วก็จัดการ "วาง" ที่จิตเราเสียให้ได้เสมอ เราจะต้องมี "ใจ" เฉย ๆ กับ "รสผัสสะ" โลก ๆ แบบนั้นให้เกลี้ยง ให้สนิทโดยจริง โดยเรียกว่า **รู้โลก แต่เราไม่หลงไปกับโลก หรือ ไม่ทุ่ม "ใจ" เข้าไปปรุงสมมุติกับโลก**

เสียงที่เรานักปฏิบัติธรรมจะปรุงด้วย รับรู้รับรสด้วย ก็คือ **เสียงธรรม** ซึ่งเป็นเสียงที่จะต้องมีคุณภาพไม่ยั่วย้อมเสริมราคะ–โทสะ–โมหะ แต่จะต้องมีคุณภาพโน้มน้าว หรือ ทำให้ ละ หน่าย คลาย จาง จากกิเลสต่าง ๆ นั้น . อาจจะเป็นเสียงที่มีฤทธิ์น้อยบ้าง มีฤทธิ์มากบ้าง ตามความเป็นจริงแห่ง "เสียงธรรม" นั้น ๆ

127

ยิ่งเสียงใดมีฤทธิ์ทำให้เป็นไปเพื่อ ความหยุด ความสงบ ความเฉย ความว่าง ฯลฯ ได้ เสียงนั้นก็ยิ่งเป็น "เสียงธรรม" ที่มีฤทธิ์มาก มีอภินิหาร หรือ มีปาฏิหาริย์มาก ตามความเป็นจริง มีจริงอีก และเมื่อหมายถึง "ธรรม" ขั้น ความหยุด ความสงบ ความเฉย ความว่าง ฯลฯ *ก็จะไม่หมายความว่า "หยุด" อย่างเถนตรง "สงบ" แบบพาซื่อ "เฉย" แบบโง่ ๆ หรือ "ว่าง" แบบเด๋อ ๆ ตื้น ๆ เขิน ๆ เป็นอันขาด* ดังที่เคยได้อธิบายผ่านมาแล้ว

หรือ ยิ่งพอพูดถึง "เสียง" เมื่อกล่าวว่า **"เสียงธรรม"** ก็จะต้องเป็นเสียงที่มี ความสงบ–ความหยุด–ความเฉย–ความว่าง ก็พาซื่อเลยเถิดเถนตรงโง่ไปเลยเป็นว่า "สงบ" ก็คือ ไม่มีเสียง "หยุด" ก็คือ ไม่มีเสียง, ไม่มีคำพูด "เฉย" ก็คือ นิ่ง ๆ อย่าพูด, อย่าให้เกิดเสียง "ว่าง" ก็คือ เสียงขาดหายไปในช่วงนั้น, ไม่มีเสียงในช่วงนั้น นั่นก็เป็นเพียงความหมายตื้น ๆ เขิน ๆ เป็นความง่าย ๆ ของโลกีย์ ๆ ไม่ใช่เชิงของความหมายทางธรรม **"เสียงธรรม" ที่แท้นั้น** มีเสียงอยู่ได้เป็นปกติ หรือ เสียงอาจจะดัง คำพูดอาจจะมาก เสียงอาจจะยาวนานอยู่ด้วยซ้ำ *แต่มีคุณภาพทำให้ "หยุด" กิเลสได้ "สงบ" จากกิเลสได้ "เฉย" ต่อกิเลสได้ "ว่าง" จากกิเลสลงจริง ๆ* เสียงของตนจะทำให้ตนเอง หรือ เสียงของผู้อื่นจะทำให้ผู้อื่น หยุด–สงบ–เฉย–ว่าง จากกิเลส ก็นับว่า เป็น **"เสียงธรรม"** ทั้งนั้น

หรือเช่น เด็กร้องไห้อยู่ พ่อก็ส่งเสียงดุอย่างแรง เด็ก "หยุด" ร้องไห้ "ความสงบ" เกิดแล้ว ดังนี้ **เสียงอย่างนี้ไม่ใช่ "เสียงธรรม"** เป็นเพียงเสียงโลกีย์ ๆ ธรรมดา ๆ อันจะมีสภาพเพียง **ใช้ "อำนาจ" แห่งการดุ** ให้มีผล "หยุด" หรือ ผล "สงบ" ลง เท่านั้น ไม่ได้เกิดการ "หยุด" เพราะรู้เหตุผล เข้าใจสภาพ "ดี" – สภาพ "ชั่ว" ที่ถูกต้อง และระงับห^ **หยุด**เพราะความรู้ควร เพราะหมดความอยาก ลดความต้องการร้องไห้^ ะหน่ายคลายจาง **มันเกิดปัญญาเห็น "ทุกข์" อันมาจากกา^ ได้แน่ใจว่า การร้องไห้นั้น เป็น "ทุกข์" ในตนเอ^** จะเป็น **การขัดใจ** สั่งสมความไม่ชอบใจ,ความพยาบ

128

ด้วยอำนาจไม่ให้ร้องไห้เอาด้วย แล้วก็สั่งสม ความต้องการ (จะร้องไห้) นั้นอยู่หรือยิ่งขึ้นด้วย พร้อมกับ จิตก็ **อาฆาต(โทสะ)** จะหาอำนาจที่แรงกว่านั้นมา "**เอาชนะ**" **กันต่อไปอีก** ไม่มีจบสิ้น "ความหยุด" แท้จึงไม่มี "ความสงบ" แท้จะเกิดไม่ได้ เหมือนดั่งการต่อสู้ด้วยการใช้ "อำนาจ" ในทางโลกที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ซึ่งมีแต่จะแรงร้าย จะจัดจ้าน จะมากยิ่ง ๆ ขึ้น ไม่มีที่สิ้นสุดเลยนั่นเอง จึงไม่ใช่ความฉลาดที่จะสร้าง "ความสงบ" ไม่ใช่ทิศทางที่จะมาสู่ "ความสงบ" อย่างแนบเนียนอย่างถาวร จึงไม่ใช่เรื่องของ "ธรรม" เสียงอย่างนี้จึงไม่ใช่ "เสียงธรรม" แต่เป็นเสียงที่ก่อ "โทสะ" สะสม "โทสะ" ทวี "โทสมูลจิต" แท้ ไม่มีที่สิ้นสุดจริง ๆ ได้

หรือ เด็กร้องไห้อยู่ แม่ก็โอ๋บ้าง ปลอบด้วยเสียงหลอกบ้าง ร้องเพลงกล่อมให้หยุดร้องไห้บ้าง เด็ก "หยุด" ร้องไห้ "ความสงบ" เกิดแล้ว ดังนี้ **เสียงอย่างนี้ ไม่ใช่ "เสียงธรรม"** เป็นเพียงเสียงโลกีย์ ๆ ธรรมดา ๆ อันจะมีสภาพเพียง **ใช้ "อำนาจ" แห่งการล่อด้วยเหยื่อ** ให้มีผล "หยุด" หรือ ผล "สงบ" ลง เท่านั้น ไม่ได้เกิดการ "หยุด" เพราะรู้เหตุผล เข้าใจสภาพ "ดี" – สภาพ "ชั่ว" ที่ถูกต้อง และ**ระงับหรือหยุด**เพราะความรู้ควร เพราะหมดความอยาก ลดความต้องการร้องไห้ลง เพราะจิตละหน่าย คลายจาง **มันเกิดปัญญาเห็น "ทุกข์" อันมาจากการร้องไห้นั้น มันรู้ ได้แน่ใจว่าการร้องไห้นั้นเป็น "ทุกข์" ในตนเอง** เมื่อไหร่กัน ! มันกลับจะเป็น**การย่ามใจ** สั่งสมความชอบใจอยู่ครามครัน ที่เมื่อร้องไห้แล้วได้รับการโอ๋ การเอาใจ, ได้ฟังเพลง มันจึงยิ่งเป็น "ฉันทะ" (ความยินดี) เป็น "ราคะ" (ติดเป็นความต้องการอยู่ที่จิต) เป็น "กาม" (ความใคร่อยาก) ที่ได้รับความชนะด้วย "อาวุธ" คือการร้องไห้เป็นอำนาจต่อรอง แล้วก็สั่งสมความ "ย่ามใจ" นี้ให้โตใหญ่ เป็น "ความห่ามใจ" ให้รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ความอยากได้การโอ๋ ก็จะต้องการรสจัดขึ้นแรงขึ้นมากขึ้น ความต้องการในรสของเพลงกล่อม ก็จะต้องการรสแรงขึ้นจัดขึ้นมากขึ้นไปอีก ๆ "เสียงหลอก" หรือ "การปรุงความหลอก–ของหลอก" (*"มายา" ในโลก*) มาใช้ เพื่อจะให้

เด็กหยุดร้องไห้ ก็จะยิ่งมากขึ้น ทวีขึ้น พิสดารขึ้น **การปรุงสังขาร การสร้างของสมมุติ การประดิษฐ์ของหลอก เพื่อบำบัด "ราคะ" ที่มีทิศทางแต่จะกล้าจะแรงจะจัดขึ้น จึงจะหาที่ "หยุด" แท้ ที่ "สงบ" จริงไม่ได้เลย มีแต่จะแรงยิ่ง ๆ ทวี ๆ ขึ้น ด้วยนัยะ ฉะนี้เอง ในโลก**

การยกตัวอย่างแค่นั้น มันยังไม่จัดชัด ก็จะมีแง่มุมที่เห็นได้เพียงเท่านี้ แต่ถ้ายิ่งเป็นเสียงโลกีย์ที่จัด ๆ จ้าน ๆ ในโลกทุกวันนี้ นั้น มันเหลือหลาก เหลือหลาย และเหลือร้าย ซึ่งไม่สามารถจะยกตัวอย่างมาได้หมด

เช่น เสียงเพลงที่หยาบคายทำให้จิตลามกยิ่ง ๆ ขึ้น มันก็จะเกิดและเกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด และมันก็จะเพิ่มความ "หยาบยิ่ง" นั้นลงไปหาที่สุดมิได้อีกด้วย เสียงเพลงที่เร่ง "ราคะ" ให้ยิ่ง ๆ มันก็ยังจะได้รับการประดิษฐ์ จะได้รับการปรับปรุงไม่หยุด "ศิลปิน" ทั้งหลาย ก็ยังจะพยายาม "หาที่สุด–หาสิ่งเยี่ยมเป็นยอดสุด" ให้ได้ *(ซึ่งเขาจะไม่มีวันถึง "ที่สุด" นั้นเลย ถ้าเขาไม่ "สุด", ไม่ "พอ" หรือไม่ "หยุด" ที่จิตของเขา)* คือ จะพยายามประดิษฐ์งานของตนที่จะนำมาใช้ได้อย่างจะให้มนุษย์ทุกผู้เห็นเป็นว่า **ไม่มีของใคร "จะอร่อย" หรือ จะบันดาลความสุขสมใจ หรือ จะให้ "คุณค่า" ได้เสมอ ๆ ทรงประสิทธิภาพ และนานเท่าของตนนี้เลย** นี้คือ "อุดมการณ์" ของ**โลกียศิลปิน** ทุกคน ทั้งที่รู้ตัวเอง หรือไม่รู้ตัวเอง ก็ตาม (ส่วน "โลกุตตรศิลปิน" นั้น ก็มีอีกอย่างหนึ่ง) มันก็คือ "ของหลอก" ที่จะนำมาบำบัดกิเลสราคะ ซึ่งมันไม่ตายลงจากจิตใจคนนี่แหละ ไปตลอดนิรันดร์กาล

"เสียงเพลง" ที่มุ่งรสไพเราะให้ติดใจ ก็คือ "ตัวอัตตา" อันหนึ่ง ที่คนติดอันนั้นแล้ว ก็จะต้องมี "อันนั้น" เพื่อเสพสมสุขสม เสพแล้วก็พัก แล้วก็จะอยากใหม่ แล้วก็จะเสพ–แล้วก็จะพัก ถ้าไม่เบื่อมัน ก็จะไม่หา "อันใหม่" ถ้าเบื่อมัน ก็จะหา "อันใหม่" มันจะไม่มีทาง หยุดเสพ หยุดสุข อย่างเด็ดขาด อย่าง "ไม่มีต้องการอีก" นั้น จะเกิดไม่ได้ สิ้นสุดลงไม่ได้ ถึง "ความจบ" ในสภาพดังกล่าวนี้ ไม่ได้ จึงเป็นได้แค่ งานชะลอ หรือ งานบำบัด หรือ งานลำลอง

130

อยู่ในโลกไปนิรันดร์ จะไม่ใช่ "เสียงธรรม" ที่เข้าไปขัดเกลา เรียนรู้กิเลส แล้วล้างกิเลสให้หมด สิ้นสุดสนิท จบความอยากในสิ่งนั้นๆ เรื่องนั้นๆ อย่างไม่มี "อยากอีก" เกิดขึ้นอีกเลยนิรันดร

"เสียงเพลง" ใดๆ ในโลก จึงเป็นแต่เพียงเครื่องล่อ เสียเป็นส่วนใหญ่ส่วนมาก **เป็นเครื่องมือแห่ง "กามราคะ" เด็ดนัก และเป็นเครื่องมือให้ฮึกเหิมก่อ "โทสะ" ก่อความรุนแรงร้ายเลว ก็เป็นได้สำคัญเก่งกาจจริง**

แต่ "เสียงเพลง" ก็สามารถใช้เป็นสื่อความหมาย เป็นพ่วงแพ ที่จะให้ลด "ราคะ" หรือ ละ คลาย "โทสะ" ได้บ้างอยู่เหมือนกัน เพื่อคนผู้ยังอยู่ในฐานะต่ำบางฐานะ สำหรับ "**โลกุตตรศิลปิน**" จะมีกุศลจิต คิดสร้างอุบายกุศลนั้นๆ ออกมาได้ **และ "โลกุตตรศิลปิน" นั้น ก็คือ พระอริยบุคคลแท้ๆ ที่จะเข้าใจ "รูป" เข้าใจ "นาม"** สามารถใช้ "เสียงเพลง" เป็น หรือ แม้จะแต่งจะสร้างขึ้นก็เป็น โดยคำนวณค่า **ส่วนได้–ส่วนเสีย** เหมือนเภสัชกรผู้ปรุงยาคนสำคัญ เหมือนนายแพทย์ผู้รักษาคนไข้คนสำคัญ นั่นทีเดียว ต้องเข้าใจคนไข้ ขนาดของกำลังคนไข้ ต้องเข้าใจโรค ขนาดของโรค และรู้ฤทธิ์ยารู้กำลังของยาจริงๆ จึงจะทำได้ผล ซึ่งยากแสนยากไม่ใช่เล่นเลย ที่จะรู้ละเอียดลออ ทำได้มีประสิทธิภาพบรรลุประสิทธิผลจริง

และ สุดท้ายแห่งสุดท้าย "**เสียงธรรม**" ทั้งหลาย ก็ไม่จำเป็นจะต้องเป็น "เพลง" แต่เป็นสื่อความหมายจริงๆ *เป็นภาษาถิ่น ภาษาพื้นเมือง ภาษาง่ายๆ เป็นเสียงธรรมดามนุษย์ เป็นสำเนียงปกติของคน* ที่จะใช้แจ้งบอกสภาพ บอกรูป บอกนาม ได้ตรง ได้ชัดที่สุด **ไม่ต้องเป็นภาษาหรูหรา ไม่ต้องเป็นเสียงทำนองเพลง ไม่ต้องเป็นสำเนียงร้อง สำเนียงครวญชี้ชวนประโลม ไม่ต้องเป็นของแกล้งประดิษฐ์–บรรจงสร้างให้เฟื่อง ให้เขื่องโก้ อันจะดูยากเย็น ลึกไกลที่จะเข้าใจ อะไรเลย** จะต้องใช้เสียงง่ายๆ คำพูดง่ายๆ **"หงายของที่คว่ำให้เห็นชัดๆ ง่ายๆ"** นั่นคือ "**เสียงธรรม**" ที่ดีมาก ที่จะมีผลมาก

131

ผู้จะใช้ **"เสียงธรรม"** ชั้นดี ชั้นสูงขึ้น ก้าวล่วงเข้าสู่โลกุตตระ หรือเพื่อนิพพาน ขั้นสูงขึ้น ๆ จึงจะสังวรระวังในการ **ลดรูป-ลดนาม** ในคำพูด ในสำเนียง **อันยังดูเป็น "เสียง" ที่ไม่เป็น "ธรรม" เสมอ** ตามฐานะ ตามภูมิปัญญาของพระอริยะ แต่ละท่าน

ดังนั้นตาม "ศีล" ตามวินัย ตามพระธรรมคำสอนต่าง ๆ จึงมีข้อห้าม มีข้อแนะ มีหลักการ หลักเกณฑ์ เป็นกรรมฐาน สำหรับผู้ประพฤติปฏิบัติอยู่มากมาย ก็ล้วนได้ชื่อว่า "ศีล" แท้ๆ ทั้งนั้น เพื่อ ที่จะให้นำมาใช้ประกอบในการประพฤติปฏิบัติ จะได้ขัดเกลากิเลสให้เป็น "สมาธิ" และจะต้องนำมาประกอบกับการ "**สำรวมอินทรีย์**" ใน สติปัฏฐาน ทุกอิริยาบถอย่างแน่นอน

คีตะ การขับ การพูด ออกมาเป็นบท เป็นกลอน เป็นกาพย์ หรือ คำพูดที่เป็นคำร้อยเรียงเพียงเพื่อหวังรสความไพเราะเป็นใหญ่ **นั่นคือ "กามคุณ"** ดังนั้นคำกล่าว หรือ คำสวด คำกลอนใด ให้รสชวนใจ เพลิดเพลินสนุกสนานรื่นรมย์อย่างโลก ๆ แล้ว ก็ล้วนผิด "ศีล" หรือ ไม่ดีในทางเสียง ทั้งนั้น (ผู้ถือ "ศีล" ตั้งแต่ "ศีล ๘" ขึ้นไป หรือผู้มี "ศีล" ก็โปรดจงสำเหนียกและระวัง ๆ กันด้วยเถิด)

วาทิตะ การออกสำเนียง หรือ ทำนองออกมาใด ๆ เพื่อให้คนชอบ เริงรมย์ในสำเนียง ในทำนองนั้น **ล้วนเป็น "กามคุณ" ทั้งสิ้น** มันเป็นรสของโลก

เราจะต้องสำรวมหู สำรวมตา สำรวมจมูก สำรวมลิ้น สำรวมกาย โดยนัย ตามที่ได้ยกตัวอย่างมานี้ ด้วยการมี "สติ" พยายามรู้ตัว รับ "ผัสสะ" ให้ได้เสมอ ๆ แล้วระวัง "ใจ" ของเรา ทำที่ "ใจ" ของเราให้มันหยุด ให้มันสงบให้มันเฉย **ให้รู้แจ้งเข้าใจใน "กามคุณ" ทั้งปวงให้ชัดเจน** สังขตธรรม ใด ๆ ที่มากระทบสัมผัสกับทวารใดของเรา ล้วนเป็น "รูป" ทั้งสิ้น เมื่อเรารับรู้ขณะใดก็เป็น "นาม" ทั้งสิ้น เราจึงจะต้องระวังให้มาก สำรวมให้ดีที่ "ใจ" หรืออย่าให้ "นามธรรม" ของเรา มันปรุงเป็น "สังขตธรรม" ตามเขาเป็นอันขาด เรารับสังขตธรรม(สิ่งที่ปรุงแต่งมา)มารับรู้แล้ว เราก็หยุดสังขตธรรมนั้นลง ให้เป็น "อสังขตธรรม" (ไม่ให้มีการปรุงเกิดขึ้นอีก)ในใจของเรานี้ ให้ได้ ทุก ๆ ธรรม หรือ ทุก ๆ สิ่ง

132

"ใจ" ของปุถุชนผู้ยังไม่เฉย ยังไม่นิ่ง ยังไม่หยุดนั้น เมื่อได้รับกระทบสัมผัส มันก็จะปรุง จะมี "รส" ไปตามเนื้อหาของกิเลสตัณหาของคนผู้นั้น ๆ เสมอ ๆ มีมากก็ปรุงมาก ปรุงแรง มีน้อยก็ปรุงน้อย ปรุงอ่อน ถ้าผู้ใด "โมหะกิเลส" มาก *ตัวเองปรุงอยู่เท่าใด ๆ ก็ไม่รู้ตัว* และหลงคิดว่า ตัวเองไม่ได้ปรุงเอาด้วย ก็มีอยู่แยะ จึงเรียกว่า คนผู้หลง ผู้ยังแยกแยะอารมณ์ แยก "ใจ" ตัวเองยังไม่ออก

จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องฝึกหัด**สำรวมอินทรีย์**โดยแบบฝึกหัด ว่าด้วยวิธีทำ "สติปัฏฐาน" เราจะ**สำรวมอินทรีย์**โดยวิธีไหน ๆ ก็จะต้องใช้ "สติ" ต้องพากเพียรตนให้รู้ตัวทั่วพร้อม ระวังระไวใน "ผัสสะ" ทุกทวารให้ได้เสมอ ๆ จะต้องแยกสิ่งที่มากระทบสัมผัส (รูป) กับ การรับรู้ (นาม) ของเรา ให้ออก และ จะไม่ "หลง" ตาม "รูป" อันเป็นเชื้อ "พืชะ" แห่งจุติวิญญาณ มาลากจูงให้เราหลงปล่อย "ปฏิสนธิวิญญาณ" เกิด ที่เราเป็นอันขาด ถ้าเป็น พระโสดาบัน ที่ยังไม่เก่ง เพียงเพิ่งหัดทำ (สำหรับผู้รู้วิธีแล้วจริง คือ ผู้เป็น "โสดาปัตติมรรคบุคคล") ก็จะเผลอให้ "จิตเกิด" ปรุงไปได้หลายตลบทีเดียว คือ ไปปรุงถึง ๒ รอบ (๒ ปริวัฏฏ์) กว่าจะห้ามได้ก็เริ่มขึ้นรอบที่ ๓ โน่น รอบหนึ่ง ๆ ของไตรลักษณ์ก็มี ๓ ตัว แต่ละตัวล้วนนับว่า "ชาติ" ทั้งสิ้น ดังนั้น ๒ รอบ ก็เป็น ๖ ชาติ พอขึ้นรอบที่ ๓ อีก ๑ ตัว ก็เป็น ๗ ชาติ แล้วค่อยดับลง ก็เรียกว่า เป็นพระโสดาบัน **ชนิด "สัตตักขัตตุปรมโสดา"** คือ *กว่าจะดับกันได้ก็ปล่อยให้จิตปรุงแต่งเกิดมาอีกทั้ง ๗ ตัว หรือ ๗ ชาติ* แต่ถ้า ๗ ชาติก็ดับไม่ได้ ให้กลายเป็น ๘ เป็น ๙ ไป มันก็จะเลยเถิดเป็น "ปริวัฏฏ์ ๓" ไป จึงถือเป็นการยังเกิดอยู่ตามธรรมดาโลก เรียกว่า ยังตัด "โคตรภู" ลงบ้างไม่ได้เลย จึงไม่เรียกว่า เป็น "พระโสดาบัน"

ใครทำ "จิต" ให้ตัดรอบ ให้หยุดลงได้ด้วยการฝึกการทำ โดยนัยอย่างนี้แหละ คือ การสั่งสมบารมี สร้างจิตของตนให้สู่การดับ การหยุด การไม่เกิด ถ้าใครทำความดับให้เก่งขึ้น จนสามารถให้จิตเกิดปรุงแต่งน้อยลง ๆ *เป็นเพียง ๒ ชาติบ้าง ๓ ชาติบ้าง ได้ หรือ อย่างเก่งก็ไม่เกิน ๖ ชาติ* ก็เป็น พระโสดาบัน

133

ชนิดที่สูงขึ้น เรียกว่า **"โกลังโกละ"**

ถ้าผู้ใดเก่งยิ่งขึ้น พอได้รับกระทบผัสสะ ก็เผลอปล่อยให้เกิดได้ตัวเดียว หรือชาติเดียว แล้วก็สามารถดับลงได้ทันที ผู้นี้เรียกว่า *เหลือ "เชื้อ" แห่งการเกิดเพราะรับ "จุติวิญญาณ" อยู่เพียงครั้งเดียว* **ก็เรียกว่า "เอกพีชี"** เป็นเชื้อจิตที่กำลังจะก้าวขึ้นสู่ความเป็น "พระสกทาคามี" แล้ว

การเป็นไป ของจิต ก็จะได้รับการ ฝึกจริง เกิดจริง ดับจริง ตามนัยดังนี้ จงพยายามจับ "จิต" ของตนให้เป็น จับ "เวทนา" จับอารมณ์ของตน ให้ชัด แยกให้ออก ถูกตัวถูกตนถูกลักษณะกันจริง ๆ เถิด จึงจะเป็นการปฏิบัติธรรมที่ได้ผล

อย่าไปคิดข้ามชาติ ตายเน่าเข้าโลงโน่น มากนัก มันออกนอก "ปรมัตถสัจจะ" **มันออกนอกรอบของ จิต–เจตสิก–รูป หรือ ออกนอก กาย–เวทนา–จิต ของเราไปแล้ว**

แม้ที่สุด**ทวารทั้ง ๕** จะไม่ได้เปิดออกรับอะไรแล้ว เราก็ยังจะต้องมี **"สติ"** **คอยสำรวมตัว "ใจ" อันเป็น "อินทรีย์ใหญ่"** นั้น อย่าให้สร้างภพ สร้างชาติเอง เพราะอำนาจของ "กาม" และโลกีย์

"ใจ" ที่คิดเอาเอง โดยนำอดีตมาบ้าง หรือ สร้างวิมานในอนาคตขึ้นเองบ้าง หรือ "ใจ" ที่ยังหลงฟูมฟักรักษารูป รักษาเรื่องนั้น ๆ ไว้ให้เป็น "สังขารรูป" อยู่ (คือยังมีความปรุงแต่งอยู่ในจิต) ก็ยังล้วนเป็น "ตัณหา" พาเกิดอยู่ทั้งสิ้น **นั่นแหละ คือ "ภวตัณหา" ของตน** *(พยายามทำความเข้าใจกับ " ภวตัณหา" ดี ๆ อย่าไปหลงคิดยึดอยู่แต่ว่า* **"ภวตัณหา"** *คือ เรื่องของคนเข้าฌาน หรือ คนนั่งหลับตาทำสมาธิกันอยู่ เท่านั้นนัก)*

เช่น แม้จะผ่านทวารทั้ง ๕ เข้ามาแล้ว "รับรู้แล้ว" ก็ควรจะหยุดจะเลิกกัน ก็ชื่อว่า จบ เป็นอันสิ้นเรื่อง แต่ก็ยังหลง ไม่ยอมเลิก **ยังอุตส่าห์มัวเมาเอามา ฟูมฟักรักษามันไว้อยู่ เป็น รูป–รส–กลิ่น–เสียง–สัมผัส เป็น "วิมาน"** (เรียกได้ชัดๆว่า "ยังยึด" มันไว้ ไม่ปล่อยไม่วาง) **แล้วก็เกิดรสเกิดชาติ**

134

ต่อไปอีก ถ้ามีตัวมีตน มีรูปชัด เรื่องชัด ก็เรียกว่า “**รูปราคะ**” (นิมิต) ถ้าเป็นรูปเป็นร่าง ไม่ชัดนัก ก็เรียกว่า “**อรูปราคะ**” (อาการ) ซึ่งยังเป็น **ความเกิด** แท้ๆ **ความเกิด**แบบนี้ เรียกว่า **อัณฑชะโยนิ** นั่นเอง

เป็น “ ขาติ” แท้ ๆ ที่อยู่ใน “ ภพ” (ภว) ของจิต

หรือ **จะเกิดแตกผลิ ปรุงแต่งเอง ออกมาจากความจำ (สัญญา) ของตน แล้วก็หลงเสพย์เป็นรูปเป็นรส ฯลฯ อยู่** ถ้ามันชัดเจน เป็นรูปเป็นเรื่องจริง ๆ จัง ๆ มาก ก็เรียกว่า “**รูปราคะ**” (นิมิต) ถ้าไม่ชัดนัก ก็เป็น “**อรูปราคะ**” (อาการ) ซึ่งลักษณะที่เกิดที่เป็นอย่างนี้ ก็เป็น**ความเกิด**แบบ **สังเสทชะโยนิ**

หรือ ที่สุดจะไม่ได้ปรุงมาจากความจำ ก็ตาม หรือ ไม่ได้รับต่อทอดมาจากทวารนอก แล้วก็หลงฟูมฟักรักษาไว้ ก็ตาม ไม่ได้พยายามคิดนึก ปรนปรุงอันใดแต่อย่างใดเลย ก็ตาม หว่า **อยู่ ๆ มันก็มีรูปมีร่างมีเรื่องมีราวผลัวะ ๆ ออกมาจากจิต แล้วก็เป็น รูป-รส-กลิ่น-เสียง-สัมผัส อยู่ในจิต เป็นวิมานสุขวิมานทุกข์อยู่ในจิตได้** ดังนี้ ก็ยังคือ “ ภวตัณหา ” ที่มี**การเกิด**อยู่ในจิตแบบ **โอปปาติกะ** แท้ ๆ นั่นเอง เหตุเพราะมันยังเหลือเชื้อของอาสวะอยู่ ถ้าเป็นรูปเป็นเรื่องชัด ก็เรียกว่า “ รูปราคะ ” (นิมิต) ถ้าเป็นรูปเป็นเรื่องไม่ชัด ก็เรียกว่า เป็น “อรูปราคะ” (อาการ) ดังนี้ ก็เป็น**การเกิด** เป็นการสร้างการก่อที่ละเอียดสุขุมไปอีกตามลำดับๆ **อยู่ใน “ ภพของจิต ”** โดยไม่ต้องอาศัย “ผัสสะ” เป็นปัจจัยมาจากทวารนอกทั้ง ๕ ก็ยังเป็นอยู่จริง (เป็นผัสสะใน มนายตนะ)

และมากมาย ล้วนเป็น “ ตัณหา ” พาเกิด ที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันอยู่อย่างซับซ้อนสุขุมทั้งนั้น

มันไม่ออกมาเกี่ยวนอกอาณาเขตแห่งกาย แต่ก็เป็น “ อาณาปาณะ ” คือ เป็นชีวิตชีวาของผู้สร้างผู้ก่อ ผู้มีสภาวะนั้น ๆ ผู้ทำให้มีการ “ เกิด ” นั้น ๆ อยู่ในตนเหมือนกัน ถ้ามันร้ายแรงออกมาจนเป็นบทบาทนอกจิต คือ มันบงการสั่งให้ “ เกิด ” วจีกรรม หรือ กายกรรม ก็นั่นแหละ เป็น “ ชลาพุชะโยนิ ” เป็นการเกิดที่โตใหญ่ออกมาถึง “ กามภพ ” *(เป็นอีกโลกหนึ่งแล้วออกมานอก “ ห้องใน ” (คัพภะ) แล้ว)* **ทางทวารนอกจิต – ภพนอกจิตกันทีเดียว** อย่างนี้ออกมาถึง “กาย”

135

ออกมาถึง "โลก" ที่คลุกคลีกับ กามทวาร อันจะก่อให้เกิด "กามตัณหา" ก็ยังอยู่ใน สติปัฏฐาน ที่ต้องเรียนต้องรู้ให้ชัดให้ละเอียด จึงจำเป็นจะต้องมี "สติ" รู้แจ้งใน "อาณาปาณะ" หรือ รู้ชีวิตที่ยังดิ้นอยู่ของ "ใจ" ของตน ให้ได้ และจะต้องฝึกหัดหยุด หัดระงับ ทำความสงบ ให้ได้ด้วย

ผู้สามารถจะเข้าใจใน "การเกิด" ที่ละเอียดสุขุมของ "จิต" ได้ เป็น "ปรมัตถสัจจะ" **ต้องพยายามจับ "การเกิด" ให้ถูกตัวถูกปรมัตถ์แท้** เพราะ **ปรมัตถสัจจะ** นั้น มันเรื่องของ จิต–เจตสิก ที่เราจะต้องรู้ "รูป" รู้ " นิพพาน " ของมัน ไม่ใช่ " การเกิด " ของสัตว์ของบุคคลตัวตน รูปร่างที่เป็นบุคคลาธิษฐาน อันเป็นบุคคลตัวตนใหญ่ๆ โตๆ ออกจากท้องพ่อท้องแม่ หรือ เป็นไข่ เป็นสัตว์ในน้ำเน่า เป็นวิญญาณของ ภูต ผี ของเทวดาที่มีนิยายปรัมปราบ้าง นิยายปัจจุบันทันสมัยบ้าง นั้น ไม่ นั่นมันเป็น "สมมุติสัจจะ" ที่เกิดนอกตัวนอกตน นอกจิตนอกอารมณ์ นอกกายยาววาหนาคืบกว้างศอก กับสัญญาและใจของเราไปแล้ว มันไม่ใช่เรื่องของ "สติปัฏฐาน" เสียแล้ว มันออกนอก "เอกายน มรรค" กันแล้ว

จงระวังให้ดีเทอญ นักปฏิบัติที่กำลังศึกษาพากเพียรตนทั้งหลาย เพราะคำสอนคำอธิบายขยายความของเกจิอาจารย์ ของอรรถกถาจารย์รุ่นหลังๆ ที่ไม่เข้าใจ "รอบ" ของ "สมมุติสัจจะ" แท้ **ไม่รู้แจ้งใน "ปรมัตถสัจจะ" จริง** อธิบายความกันเพ้อเจ้อยาวยืดออกไปจนออกนอก "เอกายน มรรค" ออกนอก "สติปัฏฐาน" ไปเป็น "สมมุติสัจจะ" กันหมด แล้วผู้จับ "จิต" ยังไม่ออก สัมผัสรู้ "เจตสิก" ยังไม่ได้ หว่าไปจับรู้สัมผัสเอาได้แต่ "**สมมุติสัจจะ**" สัตว์ บุคคล ตัวตนของเราของเขาอยู่ข้างนอกๆ และแล้วก็เลยไปหลงยึดเอา "สมมุติสัจจะ" ทั้งหลายนั้น อันผู้อธิบายยกเป็นตัวอย่างประกอบบ้าง เป็นอุทาหรณ์บ้าง เป็นเรื่องราวที่สืบต่อกันนับ "ชาติ" ขยาย "ชาติ" ให้ยาวไกลออกไป ให้ดูใหญ่ดูโตเพื่อจะเทียบเคียงให้เห็นได้ชัดขึ้นบ้าง ซึ่งก็เป็นความจริง (คือเป็น "สัจจะ") **แต่มันเลย "ฐาน" ที่จะนำมาปฏิบัติกันแล้ว มันปฏิบัติไม่ได้** มันเป็น

136

ปริยัติ(ภาษา)ที่ยาวไกลออกไปเกินเขตปฏิบัติ มันเป็นบัญญัติ(สมมุติ) ที่ยกประกอบขึ้นสู่ **ปุคคลาธิษฐาน** ที่เพียงจะให้เข้าใจง่ายเข้าเท่านั้น มันเป็นได้แค่ "**สมมุติสัจจะ**" จริง ๆ

มันไม่ใช่ "**ปรมัตถสัจจะ**" อันเป็น "ธรรม" หรือคือ**ธรรมาธิษฐาน**แท้ ๆ ที่รู้แจ้งในจิต ในเวทนา ในกายของตน เป็น "ปัจจุบัน" หรอก ฉะนั้น ต้องพึ่งปริยัติเรียนบัญญัติ แล้วเมื่อจะปฏิบัติก็ต้อง "ย่นย่อ" เข้ามาให้เป็น "ปรมัตถสัจจะ" ให้ถูกฝาถูกตัว ให้ได้ ให้ถูก "ธรรม" มันจึงจะบรรลุธรรม

อนึ่ง แม้จะเป็นเรื่องใน "จิต" ก็ไม่ใช่เรื่อง "รูปนิมิต" ท้าวองค์นั้นพระพรหมองค์นี้ ฤาษีองค์โน้น หรือ หลงหนักกันไปจนพระพุทธเจ้าองค์นั้นองค์นี้ที่บางทิฏฐิบางลัทธิ หรือ **นักปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนาเอง**นี่แหละ บางคนยังอุตส่าห์พยายาม **ปั้นตัว ปั้นตน ของจิตวิญญาณที่ถึงซึ่ง "ปรินิพพาน" ไปแล้ว** มาเป็น ปุคคลาธิษฐาน อยู่ เป็น "รูปนิมิต" กันอยู่ อย่างนั้น ก็คือ "ลิเก" เราดี ๆ นี่เอง หรือแม้จะต่อให้รูปนิมิตของพระพุทธเจ้าเหล่านั้น *(อันที่จริงพระพุทธเจ้าสูญรูปสิ้นเชื้อสูญวิญญาณ เพราะอำนาจแห่งปรินิพพานไปแล้วจริงๆ)* ที่เขาอุตสาหะพากเพียรก่อปั้นกันจน เป็นตัว เป็นตน นั้น **เป็นตัวตน เป็นรูป เป็นนิมิต** ของพระพุทธเจ้าจริง ๆ ปรากฏขึ้นในจิตของผู้ปั้นนั้น ๆ ด้วย **มันก็ยังเป็น "สมมุติสัจจะ" อยู่นั่นเอง**

มันไม่ใช่ "ปรมัตถสัจจะ" อันคือ **จิต-เจตสิก-รูป** ของเรา ที่จะต้องพากเพียรพยายามเพ่ง "รู้" (คือจิตที่เป็น "นาม" ของเรา) พยายามเพ่งให้แจ้งแทงทะลุใน "รูป" ของจิต(จิตในจิต) "รูป" ของเจตสิกของเรา(เวทนาในเวทนา) และแล้วก็พยายามทำจิต ทำเจตสิกของเราให้**จางคลายจากกิเลส** หรือ สภาวะที่เรารู้ว่าควรทำให้ "จางคลาย" (วิราคะ) ให้**เปลื้องออกจากกิเลส** หรือ สภาวะที่เรารู้ว่าควรทำให้ "เปลื้องออก" (วิโมจยะ) ให้**ดับกิเลสสนิท** หรือ ให้ดับสนิทในสิ่งที่ควรดับจริงๆ(นิโรธ) ให้**สลัดคืน** หรือสภาวะที่เรารู้ว่า ควรทำให้ถอยคืน,ควรทำให้กลับกันก็ต้องทำให้เป็น "นิพพาน" ให้ได้ (ปฏินิสสัคคะ) นั่นดอก จึงจะได้ชื่อว่า ปฏิบัติ

ถึง "ปรมัตถธรรม" หรือศึกษา "ปรมัตถธรรม" แท้ ถึงซึ่ง "ปรมัตถ" (มาจากคำว่า "ปรม" แปลว่า สูง, ยอด, ที่สุด กับ "อัตถ" แปลว่า เนื้อหา, สาระ, แก่นแท้ "ปรมัตถ" จึงแปลว่า ยอดของแก่นแท้ หรือ เนื้อหาสาระที่สูงสุด) อย่างสูงสุดจริง ๆ คือ ทำ "นิพพาน" หรือ ทำ "นิโรธ" ให้เกิดใน "จิต" ของเราให้เป็นที่สุดทุกตัว

จะเป็นเช่นกล่าวนี้ได้จริง ก็จะต้อง **จับ "ปรมัตถสัจจะ" ถูกฝาถูกตัว** ประพฤติบำเพ็ญเรียนรู้อยู่ใน "สติปัฏฐาน" แท้(ไม่เพ้อเจ้อหลงไปจับเอาแต่อื่น อันนอกจากกาย, เวทนา, จิตของตน) ไม่ออกนอก "ฐาน" รู้ชัดปฏิบัติตรงถูก "กรรมฐาน" และกำลังพากเพียรให้ "รู้" *(คือ นามธรรมของผู้ประพฤติ)* "รูป" ของจิต "รูป" ของเจตสิกของตน ให้ชัด ให้ทันทุกตัว เพื่อจะแยกออก (ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์) เอาส่วนที่เป็น กิเลส ตัณหา อุปาทาน มาประหาร (สัมมัปปธาน) เอามาทำความจางคลาย(วิราคะ) เอามาดับให้เราถึงซึ่ง "นิพพาน" ให้ได้ อยู่ทุกที่ไป มันจึงจะถึง "ธรรม" เป็นที่สุด เป็น **ธรรมาธิษฐาน** แท้

ถ้าผู้ใดทำอย่างนี้ ก็คือ **ผู้อยู่ใน "เอกายน มรรค"** ผู้กำลังบำเพ็ญอยู่บนทางสายตรงสายเดียว อันเป็น "ทางเอก" ที่จะบรรลุ **สอุปาทิเสสนิพพาน** ได้อย่างแท้ และก็จะไม่ต้อง "เกิด" อีกเป็น **อนุปาทิเสสนิพพาน** ได้อย่างจริงเป็นที่สุด

ดังนั้น ในขั้นต้นนี้ เราก็จะต้องพากเพียรพยายามดับ "ความเกิด" ใน**ทวารทั้ง ๕** อันเปิดหรา ๆ นี่ นี่แหละ ให้ได้ ให้รู้เท่า ดับทันให้เก่ง

การ**สำรวมอินทรีย์**จึงคือ ระวัง**กามคุณ** ที่จะเกิดโดยตรงตามประตูกาย อันมี ตา หู จมูก ลิ้น และ กาย เอง ทุกส่วน โดยมี "สติ" ระแวดระวังระไว โดยเพ่งเข้าไปอ่าน ไปประหารทำลายกันที่ "ใจ" ให้ได้เสมอ รู้กัน ก็รู้ที่ใจ และ ดับ ฆ่า ประหารกิเลสตัณหาใด ๆ ก็ทำกันที่ "ใจ" พอรับกระทบรู้ชัดแล้ว ก็แยกให้ออก รู้ให้จริง ว่า "รูป" อันไหน ? ซึ่งก็คือสภาพของธรรมอื่นนอกตัวเรา ที่โลกเขามีเขาปรุงเขาแต่งกันไว้ "นาม" อันไหน ? ซึ่งก็คือ ใจของเรานั้น รับกระทบ รู้แล้ว และ ร่วมปรุงไปตามโลกที่หลอกไว้หรือยัง ?

138

ถ้ารู้ว่าปรุงก็รีบหยุด ถ้ารู้ว่าไม่ปรุงมันเฉยอยู่ มันเอาแต่ แค่รู้ชัด รู้ทัน ไม่มีรสแห่งผัสสะ ว่า ยินดี หรือ ไม่ยินดี ก็เรียกว่า เราได้ **ทำ "นิพพาน" เป็นอารมณ์**ให้แก่ตนแล้วในบัดนั้น เป็นชั้นต้น ดังนี้

ถ้าใครฝึกหัดเพียงมี "สติ" รู้ตัวทั่วพร้อม แล้วก็ยังไม่รู้ว่า จะทำอย่างไรกับการรับรู้นั้น จะอ่านอย่างไร ? และจะทำ "จิต" ในสภาพรับกระทบ รู้ต่อสภาพนั้นๆอยู่ อย่างไร ? แล้วก็รู้ชัด รู้แจ้งต่อกิเลสตัณหา พร้อมทั้งตัดฆ่าอย่างไร ? ก็เรียกว่า ยังไม่เกิด "**มรรควิธี**" หรือ ยังไม่**แจ้ง** "**มรรควิธี**"

การฝึกขั้นทำตนให้เป็นผู้มี "สติ" **รู้ตัวอยู่เสมอ ๆ** ให้ได้ ไม่ต้อง **จดจ้อง** ไม่ต้อง**วิจัยอะไร** นั้น เป็นเพียงการฝึก "สติ" ให้ตั้งมั่น ให้เก่ง ให้เชี่ยวชาญ,ชำนาญ ให้แกล้วกล้า เท่านั้น เรียกว่า **ทำ " สมาธิ " เบื้องต้น** ให้ตนเกิดมี "สตินทรีย์" เป็นการทำ "**สมถะธุระ**" ซึ่งยังไม่ใช่สภาพ "**เรื่องปัญญา**" **(วิปัสสนาธุระ)** อะไร ! เพียงแต่ทำให้มี "**สภาพๆหนึ่ง**" (**เอกัคคตา**) เป็นอยู่ให้มั่นคง เท่านั้น สังเกตดี ๆ นี่คือ **การทำ "สัมมาสมาธิ" เบื้องต้น** ของ "สติปัฏฐาน" ซึ่งไม่ใช่การไปนั่งหลับตาเพ่งอะไรต่อมิอะไรกัน นั้นหรอกนะ !

เมื่อมี "สตินทรีย์" ตั้งมั่นแล้ว ก็เป็นบาทฐาน ที่จะปฏิบัติธรรมชั้นสูงต่อไปได้ เรียกว่า **มี "สติสัมโพชฌงค์"** จึงให้เริ่ม "ธัมมะวิจยะ" ในอันดับต่อไป หรือ จิต เริ่ม**มี "สมถะ" เริ่มเป็น สมาธิ** เมื่อ "สติ" ก็แข็งแรง ไม่ถูกนิวรณ์กิเลสรบกวน จิตตั้งตัวติดได้แล้วจริง ก็ย่อมเรียกว่า **เป็น "ฌาน" เข้าสู่สภาพ "วิตกวิจาร" ต่อไป** นั่นเอง ก็นัยะเดียวกัน กับ การได้มี "สติสัมโพชฌงค์" แล้ว ดังกล่าวแล้ว ดังนั้น เริ่ม "ธัมมะวิจยะ" หรือ บทบาทของ "วิตกวิจาร" ก็คือ จดจ้อง, ติดตาม, เพ่งแทง, แยกแยะ**ให้รู้จัก** **กุศลาธัมมา กับ อกุศลาธัมมา ให้ได้** หรือ **รู้ กิเลส–ตัณหา กับ จิตของเรา ให้ออก แยกให้เห็นแจ้งทีเดียว** แล้วก็หัดละ หัดฆ่ากิเลส–ตัณหา เมื่อเห็นกิเลส–ตัณหานั้น ๆ ในจิตเสมอ เรื่อยไปเท่านั้นเอง หรือ ถ้าจิตของเราไม่มีกิเลส–ตัณหา ก็ให้รักษาจิตให้เป็นเช่นนั้น ๆ อยู่ให้ได้ พร้อม

139

กับ "สัมผัส" ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ใด ๆ ก็ให้คอยอ่าน คอยจ้องดูจิตเราให้ดีๆ เถอะ จิตจะมีอารมณ์ไปกับอะไรมากระทบทวารใดก็ตาม เมื่อเกิดอารมณ์เป็นกิเลส–ตัณหาเป็นโลภะ–โทสะใดขึ้นมา ก็จะต้อง ปรับให้จางลง ลดให้ลง อย่าให้จิต "เกิด" โลภะ โทสะ หรือ อย่าให้มีกิเลส–ตัณหาให้ได้จริง ๆ ดับ โลภะ–โทสะ ดับ กิเลส–ตัณหาจริง ๆ ทำไปเรื่อย ๆ ตามจริง เป็นจริง รู้ให้จริง อย่างนี้แหละ คือ "สติปัฏฐาน" คือ "อาณาปาณสติ" แท้ ๆ

ต้องพยายามทำความเข้าใจกับคำอธิบายนี้ให้ดี ๆ อีกหลายเที่ยว ผู้แจ้ง "มรรควิธี" หรือ เกิด "มรรควิถี" แล้ว ก็เป็นผู้จะเริ่มปฏิบัติ ฝึกหัดทำให้แก่ตนได้ เรียกว่า "พระโสดาปัตติมรรค" คือ ผู้ถึงแล้วซึ่งทางปฏิบัติ เพื่อความพ้นกระแสโลก ถึงกันได้ก็ที่ "ปัญญา" แม้ในขณะนี้ มันถึงเพียงแค่ "รู้ชัด" รู้จริง รู้อย่างไม่เคลือบแคลงสงสัย รู้อย่างหยั่งถึงสภาวะ ก็เป็น "โสดาปัตติมรรค" จริง ๆ เพราะรู้อย่างพ้น "วิจิกิจฉา" จริง ๆ และรู้หลักการณ์ รู้แบบวิธีที่จะประพฤติอย่างชัดแจ้งจริง ๆ (คือ มี "ศีลพต") และหยั่งถึงจิตตน รู้ชัดสัมผัสได้กับตัวตนของ "สติ" ดังที่กล่าวแล้ว และ "ธัมมะวิจยะ" หรือ "วิตกวิจาร" ก็เป็นจริง ๆ มีตัวมีตน จึงเรียกว่า พ้น "สักกายทิฏฐิ" กล่าวคือ ไม่ใช่เพียงแต่รู้แต่เข้าใจเฉย ๆ แต่จับเนื้อจับตัวจับตนของ "สักกายะ" นั้น ๆ (อันคือ เข้าถึงจิต เป็น ปรมัตถ์แท้) ของตนได้จริง ๆ **เป็นผู้ พ้นสังโยชน์ ๓ อย่างถึงเนื้อถึงตัว เป็นการ "รู้ชัด" อย่างสัมผัสตัวตน(สักกาย)กันจริง ๆ มิใช่เพียงเข้าใจด้วยเหตุด้วยผลเท่านั้น**

"พระโสดาปัตติมรรค" จึงคือ "ภควโต สาวกะ สังโฆ" ชื่อว่า อริยสงฆ์ หรือ อริยบุคคลผู้ได้นับเข้าเป็น อริยสาวก ของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ว โดยไม่มี "สมมุติ" โดยไม่ต้องมีใครมา "สมมุติ" เป็น สาวกะ สังโฆ เอง เป็นพุทธบริษัทแท้ ถึงจะยังไม่ทำพิธีเปลี่ยนสภาพทางโลกคือ "บวช" ก็ยังเป็น**ผู้เผื่อแผ่ธรรมะแก่ปวงชนได้** แต่จะไปทำ "กรรมพิธี" บางอย่างเหมือนพระสงฆ์ หรือ อยู่ในรูปฐานะบางอย่างเท่าพระสงฆ์ เมื่อเรายังไม่ได้เข้าร่วม "สมมุติ" กับเขาเต็มครบ เราก็จะยังทำอะไรเต็มครบไปทีเดียวอย่างเขาไม่ได้ เราก็อย่าเพิ่งไปทำ เท่านั้น

140

เราต้องรู้จัก "หน้าที่" โลก ๆ หรือ "หน้าที่" สมมุติ ตามกติกาของสังคม กับ "หน้าที่" ที่เป็นธรรมแท้ ๆ ให้ดี และควรเข้าใจขอบข่ายของ "หน้าที่" ให้ดีด้วย เพราะฉะนั้นผู้เป็น "อริยะ" จริงโดยแท้จริง (คือ เป็นที่ "จิต") เช่นนี้ ก็จึงได้ชื่อว่า "สังฆะรัตนะ" เป็นดวงแก้วดวงที่สามของพระรัตนตรัยได้โดยจริง อันปุถุชนจะยึดเอาเป็นที่พึ่งได้แล้ว แม้ท่านจะยังไม่โกนหัวนุ่งห่มจีวรผ่านกรรมพิธีสมมุติต่าง ๆ ก็ตาม

แต่นั่นแหละมันก็ยังมีข้อควรยกเว้น ควรละไว้ให้เหมาะสมอยู่ทั้งสิ้น ที่พูดว่า *ควรยกเว้น* นั้น ความจริงก็ไม่ใช่ยกเว้นมีอภิสิทธิ์อะไร แท้ที่จริงก็เป็นไปตามธรรม แต่ธรรมที่ละเอียดลึกซึ้งถ้วนทั่วนั้นคนหมู่ใหญ่มองไม่เห็นได้หมด จึงต้องเอาคำว่า *ยกเว้น* หรือ *ดูเหมือนพิเศษผิดธรรม ไม่เป็นไปตามธรรม* มาเรียกในส่วนนั้น ๆ จะได้หมดข้อโต้แย้งกัน เป็น "ยุติธรรม" คือ จบ และ หยุด ในกรณีหนึ่ง เรื่องหนึ่ง รอบหนึ่งไว้

เช่น พระพุทธเจ้าทำฤทธิ์ทำปาฏิหาริย์ได้ แต่ทำไมสาวกทำ ถือว่า ผิด ดังนี้เป็นต้น คำว่า "ยุติธรรม" จึงมิใช่หมายความว่า **ได้รับการทำให้หยุดลง โดยต้องเหมือนกันหมด ในคำว่า "ถูก" จะต้องอย่างนั้นทีเดียว ก็ไม่ใช่ แต่ก็คือ ที่สุด ที่ควรแล้ว ในรอบหนึ่งขนาดหนึ่งจริง ๆ** เช่น พระสาวกของพระพุทธองค์ ย่อมไม่ทำอิทธิปาฏิหาริย์นั้น ถูกต้องที่สุดแล้ว และพระพุทธเจ้าทรงทำอิทธิปาฏิหาริย์ นั้น ก็ถูกต้องที่สุดแล้ว ในโลกของธรรมแห่งพระพุทธเจ้า อันเรียกว่า วงแห่งภูมิของพระพุทธเจ้าย่อมทำได้ และต้องทำตามควร ส่วนสาวกนั้นยังไม่ควรทำ (แม้จะทำได้ก็ตาม) เนื่องจาก "ที่สุด" อันแท้จริงในความเป็น "โลก" นั้นไม่มี **ดีที่สุด จึงคือความเหมาะสมที่สุด พอดี ปานกลางเป็นที่สุดในแต่ละตำแหน่ง แต่ละกาละ แต่ละเทศะ นั่นเองในโลก** ส่วน "ที่สุด" แท้ ๆ นั้น มีแต่ "ที่สุด" ในทางธรรม และ เฉพาะผู้แจ้งความเป็น "ที่สุด" นั้น ๆ เองด้วย นั่นคือ การจบ การหยุด (ยุติ) ที่ "จิต" ของผู้ถึงธรรม นั่นเองเท่านั้น

141

เพราะคนในโลกที่ไม่รู้แจ้งในความลึกละเอียดนั้น มีมาก มีแยะ โดยเฉพาะสภาพภายนอกนั้น มันเห็นง่าย ถ้าสภาพนอกเรายังไม่ถูกต้อง ลงตัวกับ "สมมุติโลก" เราก็จะทำให้คนเข้าใจในเรานั้น ไม่ได้ง่ายๆ เราเป็นถึง "พระอริยเจ้า" แต่ยังไม่ "บวช" ตามสมมุติโลก **ครึ่งหนึ่งมันก็ยังไม่ใช่ "พระ"** อีกครึ่งหนึ่ง คือ ภายในก็เป็น "พระ" และเช่นเดียวกัน "พระ" ผู้บวชด้วยสมมุติโลกเข้ามา ห่มจีวรโกนหัวแล้ว สภาพนอก หรือ สภาพวัตถุ หรือ สภาพกายก็เป็น "พระ" แล้ว ถ้าผู้ใดรักษากายกรรมกับวจีกรรม ให้มันเป็น "ศีลาจารวัตร" บริสุทธิ์ได้อีก *(มิใช่ล่วงละเมิดศีลอยู่เรื่อย แล้วก็เอาแต่ปลงอาบัติกันอยู่อย่างนั้นเอง ไม่มีจุดจบจุดหยุดลงได้สักที)* ก็เป็น "พระ" ครบส่วนนอกได้ นับว่า**เป็น "พระ" ครึ่งหนึ่งได้แล้วจริง**ๆ เหมือนกัน แม้ "จิต" จะยังไม่บรรลุเกิดจริงเป็นจริงจนได้ชื่อว่า "อริยะ" หรือ เป็น "พระ" แท้ๆ ขึ้นมาได้แค่ "โสดาปัตติมรรคจิต" ก็ตาม

แต่ถ้าเป็น "พระ" ได้แค่ "สภาพวัตถุ" คือ ห่มจีวร โกนหัว มีที่อยู่เรียกว่าวัด ส่วนกายกรรม กับ วจีกรรม ไม่เป็น "ศีลาจารวัตร" อันเหมาะสมเพียงพอกับตำแหน่งฐานะ "พระ" เลย มันก็ยังไม่ครบแม้แค่ส่วนนอก ก็ยังเป็นพระได้ไม่ถึงแม้เพียง "ครึ่งหนึ่ง" ดังนี้ หรือ บางคนนั้น อย่าว่าแต่ครึ่งหนึ่งเลย ครึ่งของครึ่ง ก็ไม่ได้ แถมเหมือนๆชาวบ้าน หรือ ยิ่งกว่าชาวบ้านด้วยซ้ำ ถ้าอย่างนั้น ก็จะได้ชื่อว่า "พระ" แม้สมมุติ ก็ยังไม่ได้ ก็มีจริง ตามจริง และมันจะได้ชื่อว่า "พระ" แท้ พระจริงกันมากน้อยแค่ใดๆ ก็จงพิจารณาตามหลักการ โดยนัยที่อธิบายมานี้เทอญ โดยเราเอา "**สมมุติโลก**" ดังกล่าวแล้วร่วมด้วย และเอา "**สัจจะสภาวะ**" (ความบริสุทธิ์จริง เกิดจริง เป็นจริง) ที่ถือเอา "จิต" เป็นสำคัญมาร่วมด้วย

แต่ถึงยังไงก็ยังนับเนื่องเอา "จิต" จริง "จิต" แท้ เป็นสำคัญยิ่งกว่า "สมมุติโลก" อยู่นั่นเอง

ส่วนเรื่องของการเป็นที่พึ่งแก่คนอื่น คือ เผยแผ่ธรรมให้แก่ปุถุชนนั้น ผู้เป็น "พระครึ่งหนึ่ง" ไม่ว่าจะครึ่งนอก หรือ ครึ่งใน ก็จะเป็นที่พึ่งทาง "กายธรรม" เท่านั้น แม้จะเป็น "พระอริยเจ้า" คือ ครึ่งใน (จิต) เป็นแล้ว หว่ายังไม่ได้ทำ "ครึ่งนอก"

ให้บริบูรณ์ตามสมมุติโลก คือ ยังเป็นฆราวาส ก็จะเป็นที่พึ่งได้เฉพาะ "กายธรรม" เท่านั้นเช่นกัน ถึงกระนั้นก็ดี ก็ยังจะเป็นที่พึ่งทาง "วจีธรรม" ถึงขั้นจะ "**อวคอุตริมนุสสธรรม**" **สอนธรรมทางวาจา**เป็นกิจลักษณะอย่างพระผู้บวชผ่านพิธีแล้วนั้น ก็ยังไม่ควร ถ้าตนยังบริสุทธิ์แค่ "ศีล ๕" เท่านั้น แต่ถ้าอริยบุคคลใดบริสุทธิ์สูงยิ่งกว่านี้ คือ แม้ "ศีล" ท่านก็บริสุทธิ์ถึงศีล ๘ ขึ้นไปแล้ว หรือ พ้นมลทินใน "เมถุนธรรม" แล้วเด็ดขาด (เพียงบริสุทธิ์ทางกายเท่านั้นก่อนก็ยังได้) แม้ผู้นั้นยังไม่นุ่งจีวรโกนหัว (คือ บวช) ก็อาจจะสอนธรรมเผื่อแผ่ทาง "วจี" ได้แล้วบ้าง อันจะไม่ขัดกับพระพุทธพจน์ใน ขุททก. มหานิเทส. ติสสเมตเตยยสุตตนิเทสที่ ๗ ข้อ ๒๓๐–๒๓๒ ที่ว่า

"คำสั่งสอนของบุคคลผู้ประกอบเนืองๆ ในเมถุนธรรมย่อมเลอะเลือน และบุคคลนั้นย่อมปฏิบัติผิด นี้เป็นธรรมอันไม่ประเสริฐในบุคคลนั้น คำว่าคำสั่งสอนย่อมเลอะเลือนด้วยเหตุมีความหมายว่า ย่อมเลอะเลือน ๒ ประการ คือ คำสั่งสอนทางปริยัติย่อมเลอะเลือน ๑ คำสั่งสอนทางปฏิบัติย่อมเลอะเลือน ๑"

แต่กระนั้นก็จะต้องระวังอย่า "อวคอุตริมนุสสธรรม" เกินตัว ตามพระวินัยที่พระบรมศาสดาได้ทรงบัญญัติไว้ คือ อย่าพูดธรรมหรือแสดงธรรมที่มันยังไม่มี "สภาวะแท้ๆ" ที่เกิดแล้วในเราออกไปเป็นอันขาด **โทสภัยในเรื่องนี้ร้ายแรงนัก ที่พุทธศาสนิกทั้งหลายทั้งปวง**โดยเฉพาะ "พระภิกษุ" **ควรจะได้ใส่ใจทำความเข้าใจให้มาก เพราะมันเป็นโทสเป็นภัย ขั้นทำลายศาสนา ขั้นทำความเสื่อมให้แก่พระธรรมโดยตรงเลยทีเดียว** พระพุทธองค์จึงปรับอาบัติร้ายแรงถึงขั้น **ปาราชิก** คือ ขาดจาก หรือ ให้ออกจากพระ ให้พ้นจากโดยจะเข้าบวชในพุทธศาสนาไม่ได้อีกไปเลยทีเดียว คนประเภทนี้ ก็ในเมื่อตนยังไม่มีสิ่งนั้นจริง เรายังไม่มีของนั้นจริง แล้วเราจะไปหยิบ "ของจริง" มาจากไหน ? มาให้แก่ผู้อื่นได้ไปเป็น "ของจริง" เล่า ! นอกจากของปลอมๆ ขนาดของๆ ตนนั่นเองแหละที่ไปหยิบไปยื่น แถมคำโม้คุยซึ่งหยิบเอาภาษาของคนอื่นมาผสมผเสปนให้คนอื่นไป ของนั้นจะเป็น "รูปจริง" ของจริงที่แท้ได้อย่างไร ? เพราะ "จิต" ที่เป็น "เนื้อหาสาระของธรรม" นั้น มันไม่มีตัวตน จะ

143

เห็นรูปหยิบยื่นเป็นแท่งเป็นตัวได้เมื่อไหร่ จะอธิบาย "**จิต**" **ที่เป็นกิเลสตัณหา** ก็ดี "จิต" ที่เป็นสภาพ "ทุกข์" ก็ดี สภาพ "อริยสัจ" ใดๆ ก็ดี ยิ่งสภาพ "ฌาน-จิต" สภาพ "วิมุติ" แล้ว **มันยิ่งยากเหลือเกิน ที่จะปั้นโดยการยืมเพียงภาษาของคนอื่นมาใช้ ให้มันถูกแท้ตัวตนจริงของมันได้ ถ้าเราไม่มี "รูปธรรม" และ "นามธรรม" นั้นในจิตตนจริงๆ** จึงขอให้สังวรระวังกันให้มาก ๆ หน่อยเถิด **ใคร "อวดอุตริมนุสสธรรม" ที่ไม่มีในตนจริง คนนั้นก็คือผู้กำลังทำลายศาสนา ทำลายพระธรรมของตน ด้วยน้ำมือของตน จริง ๆ ขอให้คิด !**

เป็น "พระภิกษุ" ที่ได้บวชโดยสมมุติทางโลกแล้วก็ดี แม้จะบริสุทธิ์ในศีลมากกว่า "ศีล ๘" ไปจนพ้นมลทินถ้วนทั่ว แม้เมถุนธรรมก็บริสุทธิ์ได้จริงก็ตาม ถ้าจะแสดง "วจีธรรม" คือ เทศน์ หรือ บรรยายธรรมเกื้อกูลผู้อื่น ก็จะทำได้เพียงขอบเขตของ "ธรรม" ที่ตนมีตนได้จริงๆ ถ้ายังไม่มีธรรมใดที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นขึ้นแล้วในตน เป็น "อุตตระ" หรือ "อุตริ" (คือธรรมที่สูงขึ้น หรือเหนือมนุษย์ธรรมดา) จริงๆ แม้จะมีแค่ไปท่องเอามา จำเอามา ก็จะต้องพูดได้แค่ท่องมา จำมาจริง ๆ **และอย่าให้ผิด อย่าให้ตกหกหล่นด้วย จะพูดเกินกว่าที่ท่องที่จำมา โดยนำมาผกผัน คิดเอาเอง ปั้นเอาเอง คาดเอาเอง ซึ่งตนเองแม้จะแน่ใจในความคิดผกผันนั้น เนื่องจากมันยังไม่มีสภาพธรรมรองรับแล้ว ยังขืนนำเอา "อุตริมนุสสธรรม" นั้นออกอธิบายจ้อย ๆ นั้น ไม่ได้เด็ดขาด !** ถ้าพระรูปใดได้ทำอย่างนั้นแล้ว ก็คือ ผู้ได้หล่นจากธรรมวินัย (พุทธศาสนา) นี้ไปแล้วโดยความเป็นจริง คือ ปาราชิกแล้ว แม้จะยังไม่มีใครมาจับสึกถอดผ้าจีวรก็ตาม จงระวังกันให้มาก ๆ

ดังนั้น ในสมัยโบราณ ท่านจึงมีข้อเขียนจดใส่ใบลานมาอ่านสู่ประชาชนฟัง เพราะไม่เช่นนั้นมันอาจผิดได้ เฉพาะพระรูปใดที่ท่านยังไม่มีภูมิธรรมขั้น "อุตตระ"

หรือ ยังไม่ได้เป็น "พระอริยะ" จริง ๆ สมัยก่อนท่านไม่กล้า "อวดดี" หรือ ไม่กล้าอวดอุตริมนุสสธรรมจริง ๆ และที่จริงนั้น ในสมัยพุทธกาลหรือหลัง ๆ มาหน่อยก็ไม่มีผู้ใดอยากอวดอุตริมนุสสธรรมกันหรอก เพราะท่านรู้แจ้งในโทสในภัยอย่างซาบซึ้งโดยแท้จริง แต่สมัยนี้กิเลสตัณหามันไม่ไว้หน้าใครนั้น ๑ จึงทำให้ผู้ไม่มี "อุตริมนุสสธรรม" ในตน อวดอุตริมนุสสธรรมกันอย่างดกดื่น และเพราะ "หลงตน" ว่าตนมี "อุตริมนุสสธรรม" นั้นจริง ๆ ก็เยอะแยะมากมายด้วยอีก ๑ ธรรมขั้นโลกุตตระ ก็ตาม ขั้นโลกียะ ก็ตาม หรือ แม้เดรัจฉานวิชา ก็ตาม จึงคละเคล้าปนกันเละเทะไปหมด **และโดยเฉพาะธรรมขั้น โลกุตตระที่มีในตน อันเป็น "อุตริมนุสสธรรม" แท้ๆ นั้น หายากยิ่งในพุทธศาสนิกชนสมัยนี้ แต่กระนั้นก็ดี "ธรรมะขั้นโลกุตตระ" ที่พูดกันจนถึง มรรค ผล นิพพาน อริยสัจ ๔ ก็เฟ้อเต็มวงการพุทธศาสนาไปหมดในสมัยนี้ นอกจากเฟ้อแล้วยังมีแปลก ๆ หลากหลายวิธี หลากหลายทิฏฐิ หลากหลายรูปแบบ หลากหลายสำนวน จนเป็นแฟชั่นอันเต็มตลาดพุทธศาสนา ไปหมดแล้วด้วย** ก็ขอเตือนขอกำชับกำชาพุทธศาสนิกชนผู้หวังมรรคผลนิพพานจริง ๆ จงพากเพียรใช้ "สติ" ไตร่ตรองสอบทานอิงหลักฐาน (พระไตรปิฎก) อิงธรรม อิงวินัยให้ดี ๆ เทอญ ข้อสำคัญใช้ "ปัญญา" ให้มาก ๆ แม้อิงหลักอิงธรรมแล้ว ก็ดี

เมื่อผู้ใดบรรลุเป็น "พระโสดาปัตติมรรค" จริงใน "จิต" แท้ จึงจะได้รับรองเป็น "ภควโต สาวก สังโฆ" ประเภทหนึ่งโดยแท้โดยจริง อย่างที่ได้อธิบายมายืดยาวนั้น ซึ่งหมายความว่าเป็นบุคคลผู้เข้าใจแจ้งแทงทะลุในวิถี หรือ รู้พร้อมในวิธีที่จะปฏิบัติเพื่อสร้าง "ผลนิพพาน" การเข้าใจ หรือ รู้แจ้งนี้ เป็นการรู้อย่างแน่ใจปักใจอย่างไม่มีความสงสัยคลางแคลงในวิถี หรือ วิธีอื่นใดว่าจะถูกต้องยิ่งกว่านี้โดยจริง (เมื่อวิถี หรือ วิธีนั้นเป็น "สัมมาอริยมรรค" จริง) จึงจะเรียกว่า "พ้นวิจิกิจฉา"

แม้บุคคลผู้นี้ จะยังไม่ได้ลงมือ "ปฏิบัติ" ใด ๆ เลย เพียงเข้าใจจริง ปักใจแท้

145

พ้นวิจิกิจฉา (คือ จะไม่ลังเลไปเห็นวิถีหรือวิธีอื่นอีกจริงๆ) และ "**พ้นศีลพตปรามาส**" คือ ไม่หลงไปงมๆ เสียเวลาอยู่ใน "วิถี" หรือ "พิธี" (วิธี) ต่างๆ อันอื่นอย่างไม่รู้เท่ารู้ทันกันอีก แต่เข้าใจ "วิถี" และ "พิธี" ที่ตนได้ "รู้ชัดรู้แจ้ง" นี้อย่างปักมั่นเห็นจริง ในเหตุ ในผลจน "จิต" ผูกยึดวิถี และวิธีนี้ไว้ทันทีเป็น "**ศีลพัตตุปาทาน**" ทั้งรู้เท่าทันในจารีตนั้น ประเพณีนั้นๆ ด้วยว่า เป้าหมายต้องการอะไร ? แค่ใด ? ไม่ยึดมั่นในรูปแบบของจารีตของประเพณีหรือพิธีนั้น เข้าใจได้ดีว่าเป็นแต่เพียงพ่วงแพเครื่องอาศัย

"ศีล" คือ หลักเกณฑ์ แบบวิธี หรือ จารีตที่จะกลั่นกรองเอากิเลสตัณหาออกทิ้งนั่นเอง เป็นความหมายจุดแรก

"พต" (หรือ พัตต) คือ การบำเพ็ญ การประพฤติ การฝึกหัด หรือ การปฏิบัติ การทำจริงๆ ตัวพฤติกรรม

"อุปาทาน" คือ การยึดเอามาเป็นพ่วงแพ หรือ เครื่องนำพาตน (มิใช่ยึดมั่นถือมั่น อย่างผู้ "ไม่รู้" อย่างเป็นกิเลส)

และ **พ้น** "**สักกายทิฏฐิ**" คือ พ้นไปได้ยิ่งกว่าเพียงแต่รู้ หรือ เข้าใจด้วยภาษาด้วยเหตุผลเท่านั้น แต่มันรู้เห็นเข้าไปจนจับสภาวธรรมนั้นๆ ในเนื้อในตัวในตนได้แล้วจริง เช่นว่า รู้กิเลสใด มันก็จะรู้ อย่างเห็น อย่างมีสัมผัสอยู่กับตนในตนอยู่เดี๋ยวนี้ ขณะนี้เลยทีเดียว ดังนี้

ถ้าเพียงแต่ยึด "ความรู้" ที่ได้รู้ ได้เข้าใจแจ้งนี้ไว้เฉยๆ เรียกว่า รู้ใน "ศีล" รู้ในหลักเกณฑ์แบบวิธี หรือ วิถี (มรรค) คือ มี "จิต" ตัวที่เป็น "มรรคญาณ" แล้วหว่ายังไม่เคยได้ลงมือบำเพ็ญ หรือ ปฏิบัติ(พต)เลยจริงๆ จนเกิด "จิต" ตัวใหม่ ได้รับ "รส" แห่ง "ผลจิต" ว่า เป็น "วิมุติ" คือ สัมผัสสภาวะพ้นจากกิเลสตัณหาอย่างนั้นๆ แจ้งว่า มันเป็นลักษณะอย่างนั้น แล้วก็ "จิต" ของเรา เวลามันขาดจากกิเลสตัณหานั้นไปได้จริงๆ มันมี "รส" อย่างนี้เอง "รส" นี้แหละ คือ "อารมณ์-นิพพาน" หรือ "วิมุติรส" ที่ตนได้ลิ้มเมื่อพ้นจากกิเลสตัณหาตัวนั้นขณะนั้น(นิพพานย่อย นิพพานเฉพาะเรื่อง) ข้อสำคัญเรา ต้อง "รู้อยู่" เรามี "สติ" รู้ในการประพฤติ

146

เป็นไปอยู่เนืองๆ ติดต่อไปเสมอด้วยนะ มิใช่ว่าเกิดเองเป็นเอง แต่ตัวเองไม่รู้ตัว หรือ เกิดจิตอย่างไร ? กิเลสอย่างไร ? ก็ไม่รู้เรื่อง *(หรือ ยิ่งเกิดสภาพ "ไม่รู้อะไรเลย" ขึ้นที่จิต (อสัญญี) นั่นยิ่งเลยเถิดไปอีก)* ถ้าอย่างนั้น ก็เรียกว่า จิตตนยังเป็นอวิชชา หรือ โมหะอยู่ *(สำหรับผู้เป็นเสขะบุคคล หรือ ผู้ฝึกอยู่ ยังไม่บรรลุใน "จิต" นั้นๆจะต้องเป็นอย่างนี้ แต่ถ้าผู้บรรลุแล้วเป็นปกติแล้ว ก็จะเป็นเอง เกิดเองอย่างแท้จริง มันกลับกันอยู่ดังนี้ แต่ท่านก็จะรู้ทุกอย่างจริง เห็นทุกอย่างได้เสมอ)* นิพพานที่ได้นี้ คือ "ตทังคนิพพาน" หรือ "วิขัมภนนิพพาน" เป็นนิพพาน ขั้นต้นอย่างแท้จริง ถ้าไม่ได้ปฏิบัติ ไม่มี "พต" เลยจริงๆ หรือ แม้จะลงมือปฏิบัติแล้ว แต่ยังอยู่ในระหว่าง "**มีการต่อสู้**" คือ ยังอาศัยมรรควิธีนี้เป็นพ่วงแพอยู่ในระหว่างเดินทาง (ซึ่งก็คือ ความหมายของ "สรณะ" นั่นเอง) ยังไม่ "อรณะ" ยังไม่จบกิจจน "จิต" (โลกุตตรจิต) ตัวใหม่เกิดเป็นผลแห่งการ "วิมุติ" ไปอย่างแท้จริง ก็ยังไม่ได้ชื่อว่าเป็น "**พระโสดาปัตติผล**" ซักที แต่ก็คงได้ชื่อว่า เป็น "**พระโสดาปัตติมรรค**" แล้วโดยแท้จริงอยู่ เพียง "จิต" ตัวใหม่ที่เป็น "ญาณจิต" ที่เป็น "อธิปัญญา" ยิ่งกว่าตัวเก่า ยังไม่มีเพิ่ม เท่านั้น ยังไม่ "มียิ่ง" ใหม่ และยังไม่ได้ "รู้" ในตัวยิ่งนั้น เพิ่มอีก

สำหรับผู้จะได้ชื่อว่า "**พระโสดาบัน**" โดยเต็มยศ ก็จะต้องเป็นทั้ง "พระโสดาปัตติมรรค" เป็นทั้ง "พระโสดาปัตติผล" อันเนื่องมาจากได้มี "**สัมปันนะ**" คือ การประพฤติปฏิบัติแล้วจริงๆ จนเกิด "ผลจิต" ดังกล่าวแล้วในตนจริงๆ หรือ ได้ "ถึง" เป็น "ถึง" มีใน "วิมุติ" แห่งเหตุปัจจัยขั้นต้น นั้นแท้ๆ จึงเรียกว่า "โสดาปันนะ" หรือ "พระโสดาบัน" ที่แท้จริง

ลักษณะของ "**สัมปันนะ**" (หรือ สัมปันโน) นั้น ก็คือ :–

"จิต" เกิดผลเพียงหนึ่งดวง โดยเราทำจริงๆ รับรส รับรู้แจ้งเข้าใจในมรรค–ผล–นิพพานอันถึงพร้อมแล้วในชั่วขณะจิตนั้นของตนจริงๆ คือ แจ้งทั้งในมรรคที่ตนได้ใช้ แจ้งทั้งผลที่เกิดแล้ว เราก็เป็น "พระโสดาบัน" จริงๆ ในชั่วลัดนิ้วมือเดียวที่รู้ ถ้าแค่ขั้น "**อรูปมยอัตตา**" ก่อน หรือ เป็นเพียงขั้น "อาการ" ในจิต ก็จะเบาบางอยู่ ไม่ชัดนัก แต่ก็จะเป็นที่แจ้ง เป็นที่จริงนั้น โดยแท้ ไม่มีใครจะสัมผัสได้จริงเท่าเรา

147

และไม่มีใครจะมาบิดเบี้ยวโกง "ผลจิต" ของเราไปได้ แม้เราจะไม่มั่นใจหรือยังไม่ถนัดถนี่แน่ใจใน "ผลจิต" ที่เราทำจริง บรรลุผลจริงนี้นัก (ว่ารูปชัด ๆ มันเป็นอย่างไร) เพราะมันยังไม่มากพอ "ผลจิต" นี้ยังไม่มีจำนวนเป็นอัตตา หรือ เป็น "กาย" เพียงพอที่จะส่งผลขึ้นสู่วิถี (วิถีจิต) มันยังสั่งสมกันอยู่ในภพของจิตเบื้องลึก (อรูปภพ) ขั้นกำลังเป็นเพียง "อรูปจิต" อยู่ แต่ก็ได้เกิดแล้ว เป็นแล้ว *(พระอริยะทั้งหลายทุกๆขั้น พยากรณ์ตัวเองไม่ออก ก็เพราะมันได้เพียงขั้น* "**ธรรมฐีติญาณ**" *หรือ ขั้นในจิตในๆอยู่ ดังนี้เอง)* เมื่อเราได้ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตรงทางถูกวิถี(มรรค)นี้อีกมากขึ้นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผลมันก็จะสั่งสมมากขึ้นๆเอง จนเรารู้แจ้งชัดใน "ผล" นั้นๆ ได้ด้วยตนเอง และที่สุดจนชัดเป็น "นิมิต" ในจิต ไม่ใช่แค่ขั้น "อาการ" แต่ถึงขั้นเป็นรูปเป็นรส(วิมุติรส) ที่สำเร็จด้วยจิต เรียกว่า ขั้น "**มโนมยอัตตา**" ทีเดียว คือ จิตนั้นมีสภาพให้เรารู้ชัดเห็นชัด หรือ มีฤทธิ์อำนาจเป็น "ปัญญา" ที่ชัดแจ้ง หรือ รู้ "วิมุติ" ชัดเจนขึ้นๆ หว่าก็ยังรู้อยู่ในๆเป็นภายในจิตสว่างแจ้งของเรานั่นเอง ยังเป็น "รูปภพ" หากอยากรู้อยากเห็นก็ต้องเพ่ง ต้องคิดเข้าไปรู้เข้าไปเห็นในจิต มันยังไม่เต็มรอบบริบูรณ์ มันยังรู้ๆอยู่ใน "ภวังคจิต" (จิตภายใน) พอได้รู้เพิ่มๆขึ้นจนพ้นสภาพจาก "ภวังคจิต" ออกมาแสดงตนเหนือ "รูปภพ" ได้ชัดจริง ๆ ก็เป็น "**โอฬาริกอัตตา**" รู้เป็นปกติ พูดเดี๋ยวนี้ ก็เห็นสภาพมีเนื้อแท้มีของจริงให้เราหยิบจับโต้ง ๆ อยู่แท้ ๆ โดยไม่ต้อง "เพ่งเข้าไปรู้" มันอยู่ให้รู้แจ้งๆ โทนโท่ ๆ กับเราปกติธรรมดา ๆ นี้ทีเดียว รู้ด้วยสภาพคนมีสติสัมปชัญญะธรรมดา ๆ มีทวารทั้ง ๕ ทั้ง ๖ อยู่ปกตินี่เอง เรียกว่ามีผลเต็มบริบูรณ์ มีผลในสภาพจิตขึ้นสู่วิถีสู่ทวารนอกด้วย ครบพร้อมหมด

ที่อธิบายให้ฟังนี้ คือ **ลำดับของ "ญาณแห่งนิพพาน"** อันเริ่มตั้งแต่ "**ธรรมฐีติญาณ**" คือ ตั้งแต่เริ่มมี มรรค – ผล แต่ตนเองยังรู้เองไม่แจ่มชัด "**ญาณ**" **แห่งนิพพาน** ยิ่งแจ้งขึ้น ยิ่งชัดขึ้น "**วิจิกิจฉา**" ก็ยิ่งดับ ยิ่งหายยิ่งตายทรากไป

"วิจิกิจฉา" ของเรามันก็ยิ่งจะหาย จะพ้นลึกเข้า ๆ เป็น "สภาพหมุนรอบเชิงซ้อน" (ปริวัฏฏ์ ๓) เข้าไปถอน "อาสวะ" เราก็จะได้ตัว "ศรัทธินทรีย์" และ

148

"ศรัทธาพละ" ขึ้นมาในตนอย่างจริงแท้ เมื่อการก่อ "ผลจิต" ตัวใหม่มี "สภาพ-หมุนรอบเชิงซ้อน" เข้าไปสั่งสม มันก็ไล่ "อาสวะ" ออกไป เท่านั้นเอง **อัตตา**ของ "จิต" ตัวใหม่ดังกล่าวนี้ ล้วนเป็น "ญาณจิต" ทั้งสิ้น และ "อาสวะ" ทั้งหลายเมื่อถูกฆ่าถูกถอน จนหลุดพ้นไปทุกตัวทุกที่ ก็ล้วนเป็นสภาวะของ "วิมุติ" ทั้งสิ้น เช่นกัน "**อัตตา**" ของ "ญาณจิต" หรือ ผลจิตตัวที่รู้แจ้งชัดเจน แน่ใจเป็นที่สุด ในเรื่องนั้นๆ ตัวใด จึงเรียกว่า "**อรหัตตา**" (อรห+อัตตา) หรือ "**อรหัตตผลจิต**" ทุกตัว

"**อัตตา**" ดังกล่าวนี้ คือ อัตตา สูงสุด หากพระอริยเจ้าท่านใดยังหลงยึดใน "อัตตา" สุดท้ายนี้ ก็ยังไม่ชื่อว่า **พระอรหันต์** ยังเป็นเพียง "**อนาคามิ-ภูมิ**" **สูงสุด**อยู่เท่านั้น สำหรับ "อรหันตภูมิ" นั้น ก็จะต้องเข้าใจแม้ "อรหัต-ตา" ตัวสุดท้าย หรือ "อรหัตตผลจิต" ในตนได้อย่างชัดแจ้ง ในความเป็น "อัตตา" และจะมี "**อธิปัญญา**" หรือ **ญาณทัสสนวิเศษ** ปลดปล่อย "อัตตา" นี้ได้ สลัดคืน "อัตตา" นี้เป็น อย่างแท้จริง ไม่ใช่รู้แต่หลักการ หรือ ทฤษฎี ดั่งกล่าวนี้ เท่านั้น แต่ต้อง**มีสภาพปลดปล่อย** หรือ **สลัดคืน** (ปฏินิสสัคคะ) ไม่หลงยึดมั่นถือมั่นเอา "อัตตา" แม้ออกขนาดนี้ไว้ เป็นของตัวของตน จนที่สุดแห่งที่สุด ในจิตในใจของท่านเอง จริงแท้ จึงจะ "เป็นแท้" ที่สุดได้แท้แล

แต่ในขณะนี้ เรากำลังอธิบายกันถึงเพียง "อรหัตตผลจิต" ขั้นที่ ๑ คือ ขั้น "โสดาบัตติผลจิต" ท่านพระโสดาบัน ก็อาจจะสลัดคืน "อรหัตตา" นี้ ยังไม่ได้ ก็ย่อมเป็นธรรมดา หรือ บางท่านมีอินทรีย์แก่กล้า ก็อาจจะถอดถอนได้ก็อาจเป็นได้ มิได้

บทบาทการเป็นไปในสภาวธรรม มันจะเป็นไปโดยนัยนี้ **เมื่อเราได้มี** "ศีล" **มีการบำเพ็ญใน** "ศีล" **โดยสังวรอย่างจริง** และยิ่งเพิ่มการบำเพ็ญขึ้นให้เป็น "**สำรวมอินทรีย์**" เข้าอีก ผลก็จะมากขึ้นชัดขึ้นอีกเป็นธรรมดาๆ

และเราจะเพิ่ม "**โภชเนมัตตัญญุตา**" เข้าไปอีกหนึ่ง อันเป็น "**จรณะ**" **ข้อที่** ๓